

ELKENIEN DWAANDE IV

kadernota 2014

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Elkenien Dwaande IV	5
Financieel kader	11
Programma 1 Samenleving	13
Programma 2 Werk en Inkomen	19
Programma 3 Veiligheid	25
Programma 4 Leefomgeving	27
Programma 5 Ontwikkeling	31
Programma 6 Dienstverlening	37
Programmaoverstijgende onderwerpen	41

Elkenien Dwaande IV

Het openbaar bestuur staat aan de vooravond van een transformatie. De toekomstige opgaven zijn immens. Of het nu gaat om duurzame ontwikkeling, economie en welvaart, jeugd en onderwijs of maatschappelijke participatie.

Publieke organisaties kunnen deze opgaven alleen niet aan. In de toekomst vormt het samenspel met bewoners, organisaties, bedrijven en andere overheden de kern van het dagelijkse werk. Toekomstige organisaties zullen afgeslankt zijn als gevolg van ingrijpende bezuinigingen en een krappe arbeidsmarkt. Nieuwe werkwijzen, mede mogelijk gemaakt door voortschrijdende technologische ontwikkelingen en nieuwe sociale media, dienen zich aan. Er ontstaat behoefte aan een sterke groei aan productiviteit van publieke organisaties: met minder mensen en middelen meer realiseren. Op de oude voet doorgaan kan niet meer.

Organisaties spelen in op deze ontwikkeling door samenwerking te zoeken met andere partijen: door samenwerking meer realiseren. Nodig is ook het bieden van een creatieve werkomgeving waarin mensen zich kunnen ontplooiën, waarin zij een bijdrage kunnen leveren en zij tastbare resultaten van hun werk zien.¹

Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel zijn een preferente samenwerking aangegaan. In september 2012 hebben beide gemeenteraden het besluit genomen om de samenwerking verder te versterken volgens het 3 c model. Anders dan in voorgaande jaren, wordt in deze kadernota de samenwerking niet meer apart genoemd, maar loopt als een rode draad door de kadernota.

Heroriëntatie op inkomsten en uitgaven

De financiële draagkracht van de gemeente is de afgelopen jaren flink op de proef gesteld. De crisis duurt voort en de gemeente wordt voorlopig nog geconfronteerd met forse bezuinigingen van het Rijk. Het Onderhandelingsakkoord tussen de VNG en het Rijk betekent voor Achtkarspelen dat de gemeente vanaf 2015 structureel € 985.000 minder ontvangt uit het gemeentefonds. Daarnaast verlaagt het Rijk de algemene middelen als gevolg van de overheveling van onderwijshuisvesting, de opschaling van gemeenten in 2017 en de trap op-trap af systematiek. Dit leidt er toe dat Achtkarspelen in totaal structureel € 1,16 miljoen per jaar minder aan algemene middelen ontvangt. Bovendien gaan de decentralisaties van de AWBZ/Wmo en de Jeugdzorg en de invoering van de participatiewet gepaard met forse bezuinigingen. Er wacht de gemeente een forse opgave om de 3 decentralisaties binnen de beschikbare middelen op te kunnen vangen.

De vooruitzichten geven aanleiding tot een heroriëntatie op de inkomsten en uitgaven van de gemeente. De mei circulaire is verwerkt in deze kadernota. Vooral voor de laatste twee jaarschijven pakt deze negatief uit voor onze (en andere) gemeenten. Deze jaarschijven laten dan ook bij onze gemeente forse tekorten zien. Het Sociaal Akkoord en het Zorgakkoord zijn nog onvoldoende uitgewerkt en de consequenties voor het gemeentefonds zijn daarom niet in de meicirculaire verwerkt. De septembercirculaire of meicirculaire 2014 zal wederom leiden tot minder inkomsten voor de gemeente. Bovendien moet het Rijk in 2015 € 6 miljard bezuinigen. Naar verwachting betekent dit voor Achtkarspelen nog eens tot € 0,5 miljoen aan inkomstenderving. Door deze Tsunami aan rijksbezuinigingen zijn ingrijpende ombuigingen onafwendbaar.

Caparis blijft een zorg. Wegens de opschorting van de participatiewet ontbreekt een duidelijk toekomstperspectief. De rijksbijdrage op de loonkosten is niet kostendekkend. Er is nog geen helderheid over de toekomstige uitvoering van de Sw-taken.

---

¹ 'Naar een opgaven gestuurde organisatie: Samen meer realiseren!' door Igno Pröpper, Bart Litjens en Peter Struik, november 2012. (www.partnersenpropper.com/artikel)

Uw raad heeft besloten het rekeningresultaat van 2012 te parkeren in de reserve in afwachting van voorstellen bij de Kadernota. Formeel is hier sprake van een onttrekking aan de algemene reserve. In deze kadernota stelt het college voor € 950.000 te bestemmen in een voorziening ten behoeve van zwembad De Kûpe in Buitenpost. De resterende € 1,5 miljoen wil het college toevoegen aan de reserve inkomensvoorziening waarmee het te verwachten tekort in 2014 kan worden opgevangen.

Overigens zal een deel van dit bedrag al ingezet moeten worden om een verwacht tekort in 2013 te dekken, daar de reserve inkomensvoorziening de kritische ondergrens heeft bereikt. Het is bekend dat de financiële planning van het inkomensdeel en de daarvoor beschikbare middelen bijzonder lastig is. Dit wordt vooral veroorzaakt door de rijksfinanciering, die veel hoger of lager uit kan vallen dan aanvankelijk is voorzien. Pas in oktober van een lopend jaar wordt het definitieve bedrag bekend waarop een gemeente kan rekenen. (Dus in oktober 2013 weten we op welk bedrag voor 2013 we mogen rekenen).

In programma 2 zijn alle bedragen geëxtrapoleerd op basis van de huidig bekende gegevens. We weten één ding heel zeker. Wanneer er weer nieuwe tabellen gemaakt gaan worden, zullen deze er anders uitzien dan de huidige. Ook zijn er nog vele vragen rond de invoering van de participatiewet en het sociaal akkoord. De huidige tabellen maken de toevoeging aan het inkomensdeel uit oogpunt van solide financieel beleid onvermijdelijk.

Achtkarspelen heeft de afgelopen jaren de reserves aangesproken om zo de broodnodige investeringen te kunnen doen. Uit de stresstest die vorig jaar is uitgevoerd, blijkt dat de reservepositie van de gemeente onvoldoende flexibel is. Om ook de komende jaren financieel gezond te blijven, dient op termijn de reservepositie verstevigd te worden.

Elkenien Dwaande

Elkenien dwaande is het motto van deze bestuursperiode, waarin het college zich tot doel heeft gesteld om samen met burgers vorm te geven aan de *Mienskip*. Enerzijds omdat die betrokkenheid de beste kans van slagen geeft voor het beleid. Anderzijds omdat de crisis duidelijk heeft gemaakt dat ook de financiële middelen van de overheid hun beperkingen kennen. Wij zijn niet meer in staat het huidige takenpakket en voorzieningenniveau te dragen zonder een beroep te doen op de burger.

Achtkarspelen onderkent dat de burger en de overheid elkaar meer dan ooit nodig hebben. Met *Elkenien Dwaande* heeft het college een koers uitgezet die zowel van de burger als de gemeente een andere rolopvatting vragen. De overheid verwacht van haar burgers dat zij hun verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen welzijn en voor de maatschappij. Om de burger daartoe in staat te stellen, zal de overheid de burger voldoende ruimte moeten geven. Waar nodig vervult de overheid een faciliterende rol. Overheid en burgers worden daarmee de regisseurs van het beleid en gaan gezamenlijk maatschappelijke vraagstukken te lijf. Deze rolopvatting vormt de kern van *Elkenien Dwaande* in het algemeen en de Sociaal Maatschappelijke Agenda in het bijzonder.

In zijn jaarverslag 'Mijn onbegrijpelijke overheid' schetst de Nationale Ombudsman Alex Brenninkmeijer de oorzaken van de vaak moeizame relatie tussen burger en overheid. Hoewel de overheid voor de uitvoering van taken de medewerking van de burger nodig heeft, snapt de overheid zelf vaak niet waarom en waardoor zij elkaar vaak moeilijk kunnen vinden. De papieren werkelijkheid van wetten en regels verhoudt zich moeilijk tot de werkelijkheid van de uitvoering. De overheid maakt gebruik van systemen die moeilijk passen bij de grote verscheidenheid in individuele burgers.²

Het college deelt de mening van de Nationale Ombudsman dat vertrouwen de basis is van een gezonde relatie tussen de gemeente en haar inwoners. Dat begint met het besef

---

² *Mijn onbegrijpelijke overheid, het jaarverslag van de Nationale Ombudsman 2012* (www.nationaleombudsman.nl)

dat niet regels, wetten en systemen leidend zijn, maar dat de menselijke maat centraal dient te staan. Uitvoerbaarheid en eenvoud vormen de uitgangspunten. En er moet altijd de mogelijkheid zijn om af te wijken van beleid, waar maatwerk nodig is.

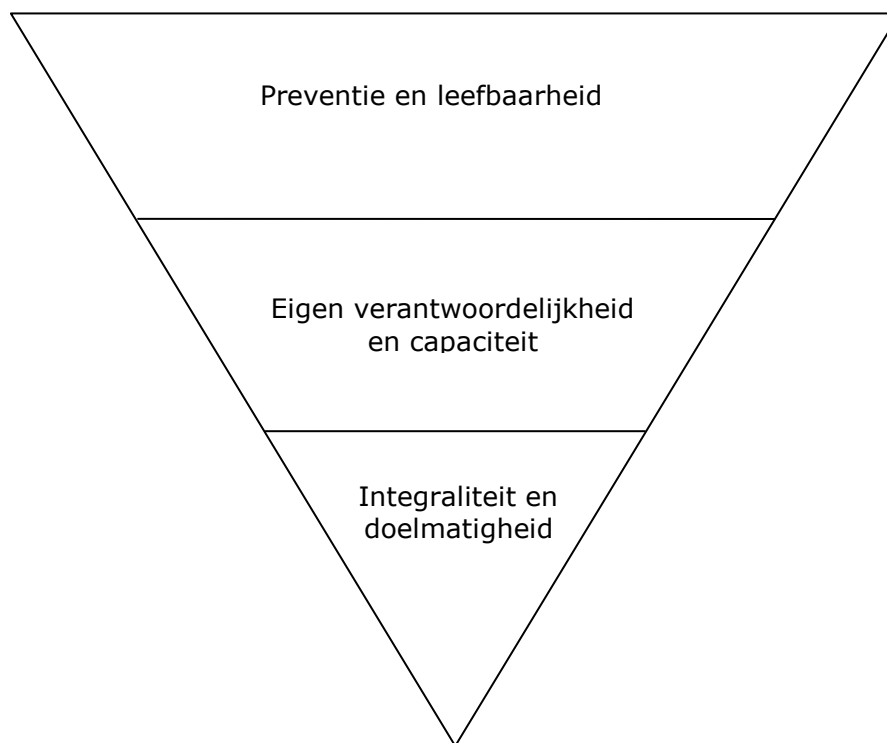
Sociaal Maatschappelijke Agenda

Met de Sociaal Maatschappelijke Agenda werken Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel volgens een gemeenschappelijke beleidsvisie in het sociaal domein aan een 'Elkenien dwaande' aanpak. Deze is er op gericht de participatie van inwoners te ondersteunen door te werken aan sterke Mienskippen, gezinnen en personen.

Voor de gemeente ligt er een taak om de lokale gemeenschappen te faciliteren, zodat mensen zelf en met hulp van anderen hun problemen kunnen oplossen en meedoen in de samenleving, waardoor zij geen of minder een beroep hoeven te doen op professionele organisaties (aangestuurd door de overheid).

De gemeente wil op drie centrale rollen inzetten, die gelden voor alle transities:

- ~ Preventie en leefbaarheid: daardoor kunnen mensen langer zelfredzaam blijven en kan beroep op (zwaardere) ondersteuning voorkomen worden;
- ~ Mensen aanspreken op hun eigen verantwoordelijkheid en capaciteiten; het stelsel van voorzieningen en regelingen simpeler maken, en;
- ~ Als voorzieningen nodig zijn: inzetten op integraliteit en doelmatigheid; vraagstukken in een gezin benaderen in de context, perspectief en samenhang, en zorgen voor een goed vangnet 'op maat'.

De Sociaal Maatschappelijke Agenda vormt het kader voor de invoering van de decentralisaties van de jeugdzorg en de Awbz/Wmo en voor de invoering van de participatiewet. Een 'Elkenien dwaande' aanpak die nadrukkelijk met (kennis)partners, aanbieders en klantgroepen ontwikkeld wordt.

De 'Elkenien dwaande' aanpak vertaalt zich uiteraard ook naar de openbare ruimte en het sportbeleid. Leefbaarheid hangt nauw samen met duurzaam behoud van een betaalbaar voorzieningenniveau. Het gemeentebestuur verwacht van de Mienskip van Achtkarspelen een actieve rol. Dorpen bepalen in eerste instantie zelf hun ambitieniveau.

Bijvoorbeeld door bij te dragen aan het onderhoud, vernieuwing en renovatie van voorzieningen.

Investeren in werk

Het bestuur van Achtkarspelen deelt de visie dat het beste antwoord op de recessie is om te investeren in de economie. Werknemers en werkgevers hebben op basis van ditzelfde inzicht een sociaal akkoord gesloten met het kabinet.

Het is van belang om ook de komende jaren perspectief te blijven houden op Achtkarspelen als ontwikkelgemeente. Het gemeentebestuur overweegt het aan te besteden investeringsvolume te verhogen. Dit biedt kansen op een broodnodige impuls voor de lokale economie, aangezien de meeste projecten onder de Europese aanbestedingsgrens liggen.

Verder ziet het bestuur kansen in relatie tot de provinciale nota 'Wurkje foar Fryslân'. Daarin maakt het provinciebestuur € 300 miljoen vrij uit de NUON reserve ter stimulering van de Fryske economie. Een deel van de NUON gelden is gereserveerd voor de uitrol van breedband in de nog niet ontsloten delen van de provincie. Er blijft echter een substantieel deel beschikbaar voor investeringen in de lokale economie.

In samenspraak met een raadsbrede werkgroep hebben b&w een shortlist opgesteld van projecten die voorgedragen kunnen worden voor cofinanciering. Achtkarspelen onderscheidt zich in positieve zin vanwege de beschikbaarheid van concreet investeringsgeld in de vorm van het OFA.

Investeren in Achtkarspelen

Ondanks de recessie en de hiermee gepaard gaande beperkte middelen kiest het college in deze kadernota er voor om te blijven investeren in onze voorzieningen. Het gemeentebestuur hanteert daarbij het criterium dat er aangesloten wordt op de Dwaande-aanpak en de Sociale Agenda.

Het college steunt het voorstel van de werkgroep 'Behoud de Kûpe Buitenpost om het zwembad de komende jaren open te houden. De werkgroep krijgt de kans om hun plannen voor het zwembad voor de komende vijf jaar uit te werken.

Er is een werkgroep vanuit de sportwereld die plannen heeft gemaakt om een gedeelte van het onderhoud van de sportvelden over te nemen van de gemeente. Hiermee wordt enige financiële ruimte vrijgemaakt om te investeren in renovaties en kunstgrasvelden. Uit gemeentelijke middelen willen we dit aanvullen om over te gaan tot realisatie van kunstgrasvelden in Harkema en Buitenpost. Deze afwegingen zijn in de notitie sportvoorzieningen verder uitgewerkt. Voor kunstgras in Twijzel loopt een separaat traject.

Eén Friese brandweer

Per 1 januari 2014 komt er één brandweerorganisatie voor heel Fryslân die onderdeel uitmaakt van Veiligheidsregio Fryslân. De nieuwe organisatie wordt opgebouwd uit de bestaande afzonderlijke gemeentelijke brandweerkorpsen, intergemeentelijke samenwerkingsverbanden op het gebied van brandweezorg en de huidige regionale brandweer.

Nu al staat vast dat het kostentoe rekeningsmodel op basis van het OOV-aandeel voor Achtkarspelen ongunstig uitpakt. Om de overgang van de huidige verdeling naar dit model geleidelijk te laten verlopen, is voor het herverdeeffect een overgangperiode ingebouwd van vijf jaar. Het herverdeeffect wordt hierbij gefixeerd op het verschil tussen de bijdrage op basis van het OOV model en de historische kostenverdeling voor 2014. Gedurende een periode van vier jaar (vanaf 2015) zullen de herverdeeffecten

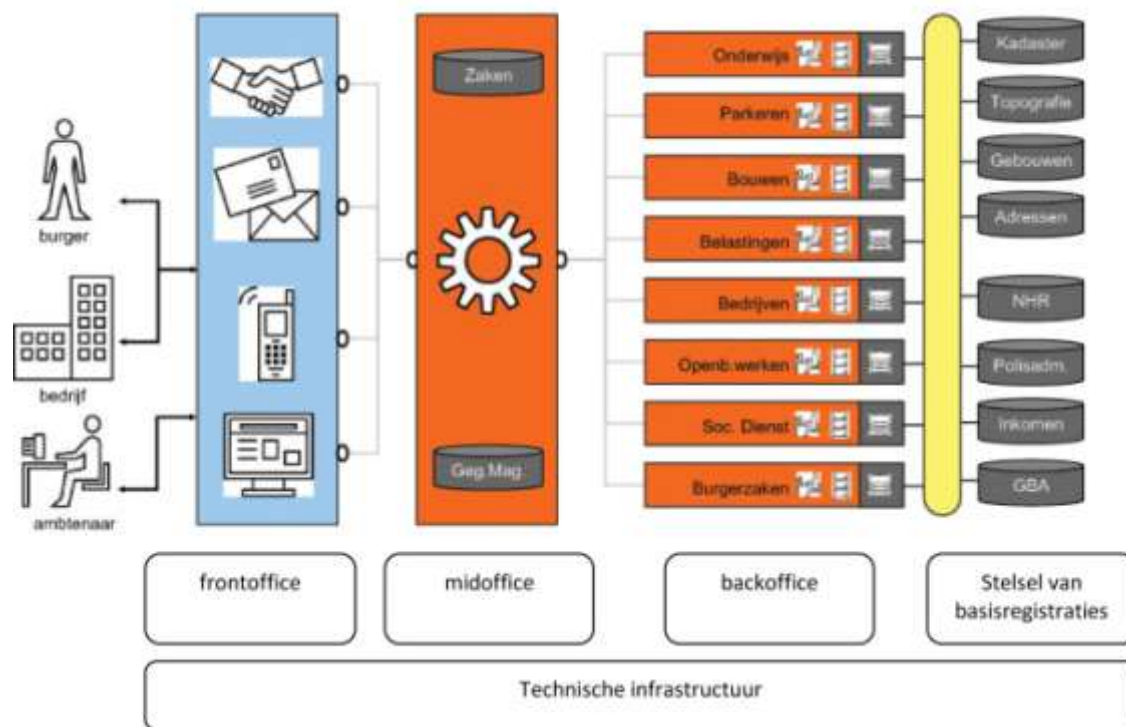

tussen de gemeenten worden vereffend. Dit telkens met stappen van 25%. Ook de eerder ingeboekte bezuinigingen op de brandweer kunnen door de vorming van de Veiligheidsregio niet meer worden behaald.

Efficiënte dienstverlening

Achtkarspelen werkt aan een moderne visie op dienstverlening. Daarbij zijn twee uitgangspunten leidend: We willen de burger meer zelfredzaam maken en de "kanalen" (balie, internet, telefonie, huisbezoek, post en mail) worden zodanig ingezet dat er meer efficiency voor de gemeenten en groter gemak voor de klant ontstaat (kanaalsturing). Dienstverlening wordt waar mogelijk bij voorkeur digitaal of telefonisch aangeboden.

Met onze visie op gemeentelijke dienstverlening sluiten we aan bij het gemeentelijk fundament. Deze standaard, ontwikkeld door KING (Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten), legt vanuit gemeentelijk perspectief de basis voor een dienstverlenende gemeente die haar taken klantgericht, effectief en efficiënt vervult en hierbij duidelijk aangeeft waar prioriteiten moeten worden gelegd om dat te bereiken. Het fundament geeft een overzichtelijk beeld voor bestuurders, managers en beleidsambtenaren op de samenhang tussen dienstverlening, organisatie en ICT.

Tot slot

Deze kadernota handelt over de begroting 2014 en verder. Het college realiseert zich dat dat het begin is van een nieuwe raadsperiode met een eigen bestuurprogramma. Daarom worden er in deze kadernota geen majeure beleidswijzigingen voorgesteld.

Terugkijkend op de afgelopen raadsperiode, constateert het college dat de doelstellingen uit het bestuursprogramma voor 80 tot 90% zijn gerealiseerd. De samenwerking met buurgemeente Tytsjerksteradiel staat in de steigers, binnen Netwerk Noordoost wordt hard gewerkt aan de versterking van de ruimtelijke en economische structuur en met ketenpartners werken we aan de Sociaal Maatschappelijke Agenda. Elkenien is dwaandel!

Dit college wenst het komende bestuur niet met een 'erfenis geschreven in rode cijfers' op te zadelen en streeft ernaar een sluitende meerjarenbegroting 2014-2017 op te stellen. Daarbij ontkomen we er niet aan om in dit beleidsluwe jaar uw raad een aantal vraagstukken voor te leggen om tot richtinggevende uitspraken te komen. Bij het opstellen van deze Kadernota zijn de effecten van het Sociaal Akkoord nog niet bekend. Desondanks verwachten wij dat wij met deze kadernota uw raad voldoende in positie brengen om tot afgewogen keuzes te komen. Het positieve resultaat van de jaarrekening biedt uw raad mogelijkheden om specifieke accenten te leggen.

Financieel kader

Regeerakkoord Rutte II

De programmabegroting 2013 sloot af met grotendeels zwarte cijfers en inclusief een buffer opgenomen voor toekomstige kortingen op de algemene uitkering. Deze buffer loopt op tot € 1,27 miljoen in 2016. Dat dit bedrag nodig is, blijkt wel uit de meicirculaire.

Meicirculaire

In de meicirculaire 2013 zijn de ombuigingen uit het regeerakkoord met ingang van 2015 verwerkt, met uitzondering van de uitwerking van het Sociaal Akkoord en het Zorgakkoord. Uit de berekening van de uitkeringen uit het gemeentefonds blijkt dat de maatregelen voor onze gemeente vanaf 2015 een korting op de algemene uitkering hebben meegebracht. Er ontstaat enige ruimte omdat een aantal rijkstaken, zoals een aantal taken op het gebied van onderwijshuisvesting en de maatschappelijke stage op termijn niet meer door de gemeente uitgevoerd hoeven te worden.

Bedragen x € 1.000	2014	2015	2016	2017
Meicirculaire 2013	413	-985	-1.075	-1.164
Ruimte ivm vervallen rijkstaken		180	183	186

Buffer

Binnen de begroting 2013-2016 is een buffer opgenomen met het oog op toekomstige bezuinigingen. De meicirculaire legt een groot beslag op de buffer

Bedragen x € 1.000	2014	2015	2016	2017
Buffer programmabegroting 2013-2016	677	845	1.272	1.272
Inzet buffer	-309	-805	-892	-978
<i>Restant buffer algemene uitkering</i>	368	40	380	294

Het restant van de buffer is verwerkt in het onderdeel 'Programma overstijgende onderwerpen'.

Totaalbeeld

Uit het totaalbeeld valt te concluderen dat de wijzigingen in de kaders leiden tot een verslechtering van het begrotingsaldo.

Bepaling financieel kader	Bedragen x € 1.000			
	2014	2015	2016	2017
Huidig saldo				
Saldo programmabegroting 2013	33	88	-4	-4
Nieuwe ontwikkelingen				
<i>Programma 1</i>	116	51	31	30
<i>Programma 2</i>	-95	-15	-545	-6
<i>Programma 3</i>	-181	-174	-206	-239
<i>Programma 4</i>	64	74	81	68
<i>Programma 5</i>	-141	-61	-36	-36
<i>Programma 6</i>	-157	-10	-10	-10
<i>Programma overstijgende onderwerpen*</i>	52	-797	-1284	-1671
<i>Verlaging buffer algemene uitkering</i>	309	805	892	978
Totaal nieuwe ontwikkelingen	-33	-127	-1.077	-886
Nieuw financieel kader	0	-39	-1.081	-890

* Een nadere toelichting het onderdeel 'Programma overstijgende onderwerpen' vindt u op pagina 41 en 42.

De begroting is voor 2014 en 2015 nagenoeg sluitend. Dit is geenszins het geval voor de saldi van de twee daarop volgende jaren. Het college vraagt uw raad richtinggevende

uitspraken te doen om deze totalen boven 0 te krijgen, zodat voor alle uitgaven dekking is gerealiseerd.

Eén van de uitgangspunt van de begroting is om structurele kosten te dekken met structurele inkomsten. Om inzicht te krijgen in welke mate dit van toepassing is, filteren we de eenmalige lasten en baten uit zowel de bestaande begroting als de kadernota. Dit levert het volgende beeld op:

Bepaling structureel kader	Bedragen x € 1.000			
	2014	2015	2016	2017
Saldo programmabegroting 2013	33	88	-4	-4
Nieuwe ontwikkelingen Elkenien Dwaande IV	-33	-127	-1.077	-886
Saldo incidentele posten huidige begroting	163	-107	9	7
Saldo incidentele posten Elkenien Dwaande IV	193	-99	424	-68
<i>Structureel begrotingssaldo</i>	356	-245	-648	-951

Programma 1 Samenleving

Wat zijn de belangrijkste bestaande thema's binnen dit programma?

Dit programma bouwt voort op de kaders, zoals die in Elkenien Dwaande III zijn neergelegd. De Sociaal Maatschappelijke Agenda en de Elkenien Dwaande-benadering vormen de belangrijkste criteria voor de inhoud van het programma. De rol en de eigen verantwoordelijkheid van de burger wordt in dit programma steeds belangrijker.

Onderwijsachterstandenbeleid

Het onderwijsachterstandenbeleid is al vele jaren een speerpunt van beleid en blijft dat ook in 2014. Gezien de sociaal maatschappelijke gegevens van onze gemeente blijft de zorg voor onze kinderen een kerntaak. De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs ligt uiteraard bij de schoolbesturen.

De inspanningen van de afgelopen jaren hebben binnen het onderwijs aantoonbare resultaten opgeleverd. Deze inspanningen zijn de afgelopen jaren vooral gericht op ondersteuning van de schoolbesturen in de professionalisering van leerkrachten.

Het accent van onze inzet is de afgelopen jaren verbreed van voor- en vroegschool naar betere aansluitingen tussen basis en voortgezet onderwijs en de aansluiting met de arbeidsmarkt. De projecten 'Bouwen aan Ambitie' zijn daarvan voorbeelden. We blijven ons over de volle breedte inzetten voor onderwijs.

De afgelopen jaren zijn al bezuinigingen doorgevoerd, maar we zijn voornemens nog eens € 50.000 te bezuinigen. Ook met deze lagere financiële ondersteuning verwachten we dat schoolbesturen de huidige kwaliteit van onderwijs minimaal kunnen handhaven of kunnen verbeteren. De voorgenomen bezuiniging à € 50.000 kan 'relatief pijnloos' worden doorgevoerd doordat:

- het project Boppeslach eindigt in 2013 en de bijdragen zijn afgebouwd waardoor ruimte ontstaat in het budget;
- de structurele rijksbijdrage minder gedaald is dan voorzien;
- enkele projecten nieuwe middelen (subsidies) genereren;

Omdat de activiteiten, die zijn uitgezet in het kader van de beleidsnota 'Koers op Kansen', geen gevaar lopen hebben de LEA-partners ingestemd met deze besparing. Zijn er onverhoopt (extra) middelen nodig, dan wordt een bijzonder voorstel aan college en raad voorgelegd.

Glasvezel

Achtkarspelen en de regio Noordoost hebben een zekere ambitie uitgesproken en zijn actief dwaande op het thema digitalisering en verglazing. Ook de provincie is actief op het dossier toekomstige digitale infrastructuur. De provincie heeft in maart 2013 haar Startnotitie gepresenteerd. Hoofddoel/ambitie voor onze gemeente is het realiseren van toekomstvast glasvezelnetwerk in de gemeente beschikbaar voor alle adressen. Dit hoofddoel realiseren staat voorop. De wijze waarop is minder belangrijk mits voldoende rekening wordt gehouden met de mogelijke juridische en financiële risico's.

Daarnaast hecht onze gemeente zich aan de volgende uitgangspunten:

- Openheid - één van de belangrijkste uitgangspunten is de openheid van het net. Dat impliceert toegankelijk voor alle dienstenaanbieders en actieve operators.
- Toegankelijkheid - lokale toepassing en gebruik moeten laagdrempelig, dus toegankelijk en betaalbaar, worden en blijven (bijvoorbeeld: zorgtoepassing, buurt tv, onderwijsgebruik). Dat principe moet gewaarborgd zijn.

- (Mede) investering gemeenschapsgeld - voorkeur heeft een organisatievorm c.q. constructie zonder winstoogmerk, waarbij waardeinstijging en opbrengsten ten dienste van diezelfde gemeenschap kunnen worden ingezet (laag rendementprofiel).
- Social return / lokale werkgelegenheid - bij de aanleg moet een verbinding worden gelegd met werkzoekenden in de gemeente (aanbestedingsbeleid).

Peuters

De raad heeft een motie aangenomen om het peuterspeelzaalwerk per 1 januari 2014 onder de Wet Kinderopvang te brengen en aan te besteden. De subsidierelatie met de stichting Amarins is per die datum opgezegd. Voorlopig is in deze kadernota een structurele besparing ingeboekt van € 100.000. Realisatie van dit bedrag is in belangrijke mate afhankelijk van het aantal ouders dat uiteindelijk in aanmerking komt voor een kinderopvangtoeslag van het Rijk.

CJG Achtkarspelen

De startnotitie voor de decentralisatie van de jeugdzorg is in de raad aan de orde geweest. De voorbereidingen voor de decentralisatie zijn in volle gang. Een voordeel voor onze gemeente is, dat we een goed draaiend Centrum voor Jeugd en Gezin hebben. Dit is één van de dragers voor de decentralisatie van de jeugdzorg. We gaan er vanuit dat we onze burger door de decentralisatie beter kunnen bedienen. Daarbij is het uitgangspunt, dat we financieel gezien binnen de beschikbare decentralisatie middelen blijven. Gezien de decentralisatiekorting is dit geen geringe opgave. Op dit gebied wordt in Fryslân breed samengewerkt. Ook is er een relatie gelegd met onze RMC regio.

Consultatiebureaus

Op grond van een besluit van de raad is er in ieder dorp een consultatiebureau. De meerkosten hiervoor bedragen € 45.000 (cijfers 2012). De GGD heeft laten weten dat dit bedrag niet kostendekkend is. Voor 2014 is een bedrag nodig van € 55.000. In de begroting is hiervoor een uitzetting van € 10.000 meegenomen.

Leerling-vervoer

Leerling-vervoer is een wettelijke taak. Qua begroting hebben we de laatste jaren scherp aan de wind gevaren. Gezien het resultaat 2012 en de verwachting voor de komende jaren zien we ons genoodzaakt het bedrag voor leerling-vervoer structureel met € 50.000 te verhogen. We houden de vinger aan de pols met passend onderwijs, mogelijke inzet van vrijwilligers en veranderende wetgeving.

Leefbaarheid

Het eerste jaar Jeugdwerk zonder Timpaan heeft, naast de afgesproken bezuinigingen ook een versterking van het welzijnswerk opgeleverd binnen de kaders van de sociale agenda. De Sociaal Maatschappelijke Agenda kent drie domeinen: leefbaarheid, ondersteuning en zorg. Het welzijnswerk is zich veel explicieter op het domein leefbaarheid gaan richten. Er is niet meer zozeer sprake van ouderenwerk of jongerenwerk. Er is veel meer sprake van het organiseren van de leefbaarheid van de dorpen, waarbij de verantwoordelijkheid in de eerste plaats bij de dorpen zelf wordt gelegd. De doelgroepbenadering staat niet meer voorop.

De taak van de gemeente ligt vooral in het inspireren, enthousiasmeren en faciliteren. De faciliterende rol wordt ingevuld door KEARN en professionals op contractbasis, waarbij de gemeente zelf een sterke regierol heeft. In 2014 gaan we dit beleid verder uitbouwen en versterken. KEARN richt zich daarbij vooral op ouderen, vanuit een brede leefbaarheidcontext, en voor jongeren huurt de gemeente zelf professionals op contractbasis in.

Vrijwilligers

Meer en meer wordt er een beroep gedaan op de samenleving en burgerkracht zelf. Vrijwilligerswerk is dan ook niet meer weg te denken. Om vrijwilligerswerk goed in te kunnen blijven zetten en vrijwilligers ook op talenten in te schakelen, is aansluiting bij de vrijwilligerscentrale een belangrijk gegeven binnen de Sociaal Maatschappelijke Agenda. Er zijn op dit gebied al ervaringen met KEARN. Om een daadwerkelijke vrijwilligersbank te kunnen organiseren is een budget van € 20.000 nodig.

Sport

Het leefbaarheidsgebied bij uitstek in onze gemeente vormt de sport. Ons actief inhoudelijke beleid, door o.a. inzet van sportstimulering, buurtsportcoach en de uitvoering van het Nationaal Actieplan voor Sport en Bewegen (NASB) continueren we in 2014.

Onderhoud

De verwachting is dat de andere opzet van het onderhoud van sportvelden per 2014 structureel een bedrag kan opleveren. Voorlopig reken we daarvoor met een bedrag van 25.000 euro. Dit bedrag is minimaal haalbaar. De werkgroep Haalbaarheidsonderzoek Onderhoud Sportvelden noemt hogere bedragen. Hierover gaan we de komende maanden nader met de verenigingen in overleg, om tot een realistische afweging te komen. Bij de begroting zullen we een definitief bedrag opnemen. In de notitie sportvoorzieningen 2013, die bij deze kadernota is gevoegd, is ook het rapport van de werkgroep opgenomen.

Kunstgras

De aanleg van kunstgrasvelden in Buitenpost en Harkema brengt voor onze gemeente – uitgaande van het feit dat de betrokken verenigingen een deel van de aanlegkosten (onderlaag) door zelfwerkzaamheid voor rekening nemen – een investering met zich mee van € 640.000 (2 x € 320.000 voor aanlegkosten onderlaag en toplaag). De daarbij horende kapitaallast bedraagt bij investering in 2014 in het 1^e jaar na investering ca. € 57.000 (afschrijving: toplaag 15 jr., onderlaag 30 jr. en rente 3%). Overigens wordt het onderwerp kunstgrasvelden in de separate notitie sportvoorzieningen nader toegelicht.

In de bestuursrapportages 2012 werd al aangegeven dat voor renovatie van sportvelden, kleedaccommodaties en kunstgras Surhuisterveen op korte termijn niet voldoende investeringskredieten beschikbaar zijn en dat planmatig in beeld zou worden gebracht in welk jaar welke renovaties c.q. investeringen moeten plaatsvinden. Dat laatste is inmiddels gebeurd. In deze kadernota stelt het college voor om binnen de voor sport beschikbare investeringskredieten verschuivingen door te voeren om de geplande renovaties uit te voeren. De renovaties c.q. investeringen die vanaf 2018 gepland zijn, zijn en/of worden meegenomen op de lijst met vervangingsinvesteringen of in de planningen c.q. budgetten van de corresponderende onderhoudsvoorzieningen.

Zwembad Buitenpost

Voor het zwembad wordt gekozen voor het plan van de initiatiefgroep uit Buitenpost. Het sluit aan op de Dwaande visie die in deze en vorige kadernota's steeds verder vorm heeft gekregen. Er ligt een initiatief uit het dorp. Hiervoor wordt bovendien veel vrijwilligerswerk verzet. Uiteraard speelt ook het financiële argument een rol. In een separaat raadsvoorstel is deze keuze van het college nader uitgewerkt.

Een verdere rol voor onze gemeente bij de privatisering van zwembad De Kûpe te Buitenpost per 1 januari 2014 brengt, uitgaande van een contractperiode van 5 jaar met de stichting die het bad wil gaan exploiteren, een last met zich mee van € 170.000 per jaar gedurende de periode 2014-2018 en eenmalig € 200.000 in 2014. Een totaalplaatje van € 1.050.000, dat deels bekostigd kan worden uit het in 2014 geraamde bedrag voor

afwikkeling; € 141.000. De verwachting is dat er nog € 950.000 aanvullend beschikbaar moet worden gesteld.

Het college stelt voor om het totaalbedrag à € 1.050.000 in één keer in een te vorming voorziening te storten, en van daaruit de contractuele afspraken te financieren. Vanuit het rekeningresultaat 2012 is dan een aanvullende storting nodig van € 950.000.

Cultuur

Het cultuurbeleid levert een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid in onze gemeente. Het huidige beleid is gericht op activiteiten waarin burgers een belangrijke rol spelen, zoals subsidiëring van culturele verenigingen. Dit blijft vanuit de Dwaande gedachte een zwaartepunt.

Er is al bezuinigd op de muziekschool en bibliotheek. Voor het komend jaar voorzien we geen verdere bezuinigingen. Op termijn stellen we wel de positie van de bibliotheek ter discussie, dit gelet op de vergaande digitalisering van onze samenleving, waarbij informatievoorziening op nieuwere manieren gewaarborgd is.

Door bezuinigingen bij de participerende gemeenten is muziekschool De Wâldsang genoodzaakt te kijken naar andere, organisatievormen. Aan een omvorming van de organisatie zijn echter eenmalige transitiekosten verbonden. Hierover rapporteren wij separaat aan de raad.

Accommodaties

Met het IHP Onderwijs, het IHP Welzijnsvoorzieningen en de notitie sportvoorzieningen die rond de datum van deze kadernota zal verschijnen, zijn de bedragen die nodig zijn voor het in stand houden van onze accommodaties bekend. Dit zijn de bouwstenen voor keuzes op het gebied van accommodatiebeleid. Onze inzet blijft daarbij de Dwaande aanpak. De verantwoordelijkheid voor accommodaties ligt in de eerste plaats in het eigen dorp. Dit betekent dat alleen als een dorp zich ervoor inzet een accommodatie behouden kan blijven. Soms kunnen er vanuit de Sociaal Maatschappelijke Agenda en de Wet Werken naar Vermogen creatieve mogelijkheden gevonden worden.

Scholen en gymlokalen zijn een wettelijke taak. We verwachten, dat het onderhoud van scholen in 2015 wettelijk zal overgaan naar de schoolbesturen. De gemeente blijft dan alleen nog verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreiding. Over sportaccommodaties is hierboven één en ander toegelicht. De verwachting is dat in de loop van 2014 duidelijk wordt welke financiële gevolgen deze verschuiving heeft voor onze gemeente.

Verheugend is dat de nieuwbouw van het Lauwerscollege en het MFC in Gerkesklooster gestaag vordert. De nieuwbouw van het MFC in Kootstertille is een zaak van het dorpsbestuur. Maar ook hier verwachten we het komend jaar voortgang.

Voor het samengaan van scholen geldt hetzelfde als vorig jaar. Het is geen eenvoudig proces. Als gemeente steken we, binnen de sociaal maatschappelijke agenda, eerder in op het aansluiten bij ontwikkelingen vanuit de dorpen zelf dan op het actief spelen van een regierol, waarbij we onze verantwoordelijkheid als lokale overheid uiteraard niet uit het oog verliezen.

Vorig jaar heeft de raad met het vaststellen van de programmabegroting 2013-2016 besloten om per 2015 een aantal organisatiebrede structurele besparingen door te voeren op accommodatiebeheer en de organisatorische beheerkosten. Deze organisatiebrede besparingen zijn vooreerst gepositioneerd in programma 1. Het gaat om de volgende bedragen:

2015: € 50.000 (accommodatiebeheer) + € 50.000 (beheerkosten) = € 100.000.

2016 e.v.: € 100.000 (accommodatiebeheer) + € 50.000 (beheerkosten) = € 150.000.

De invulling van beide stelposten willen we over laten aan het nieuwe college en de nieuwe raad.

De Kruidhof

Botanische tuin De Kruidhof laat zien dat deze niet meer weg is te denken binnen de gemeente Achtkarspelen. Er loopt momenteel een onderzoek naar een toekomstgerichte Kruidhof die minder gelieerd is aan de gemeente. De kansen voor een meer commerciële organisatie, die gezamenlijk met het IJstijdenmuseum de toeristische trekpleister van Noordoost Fryslân wordt, worden momenteel onderzocht. In het onderzoek wordt expliciet meegenomen dat De Kruidhof een belangrijke taak blijft houden voor re-integratieplaatsingen vanuit de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel.

Gezondheidsbeleid

Iedereen is zelf verantwoordelijk voor zijn of haar gezondheid. Daar waar inwoners deze verantwoordelijkheid niet kunnen nemen vormt de gemeente Achtkarspelen een vangnet. Eigen burgerkracht en een integrale aanpak zijn de hoofdlijnen in het gemeentelijk gezondheidsbeleid. Gebaseerd op landelijke en provinciale richtlijnen en het wetenschappelijk gezondheidsprofiel van de gemeente blijven overgewicht en overmatig alcoholgebruik de komende vier jaar de twee belangrijkste speerpunten in het gemeentelijk gezondheidsbeleid. Achtkarspelen wijkt negatief af ten opzichte van het Friese gemiddelde, dus dit is niet overbodig. Inzet van de beschikbare middelen is de komende jaren nodig voor o.a.:

- de verbreding van het programma Gezonde School Fryslân naar meer scholen in de gemeente;
- de aansluiting bij aanverwante beleidsterreinen zoals sport, NME, CJG, en;
- de borging van de resultaten van Achtkarspelen Fit! na afloop van de projectperiode in 2015.

Wmo en decentralisatie AWBZ

In het voorjaar van 2013 heeft u een startnotitie ontvangen over de decentralisatie van de AWBZ. Dit betekent een uitbreiding van de gemeentelijke Wmo taken. Uit de startnotitie wordt duidelijk dat er veel geld gemoeid is met deze decentralisatie. Hoe het er uit gaat zien is nog afhankelijk van landelijke besluitvorming.

Het is de verwachting, dat een decentralisatiekorting (efficiëntiekorting) van 25% wordt opgelegd. Wij zien geen mogelijkheden om dit aan te vullen uit gemeentelijke middelen. Basisgegevens is dus invulling binnen de middelen die beschikbaar komen vanuit het rijk.

Het uitgangspunt voor de vormgeving is dat de activiteiten passen binnen het beleid van de Sociaal Maatschappelijke Agenda. De zorgaanbieders worden betrokken bij de uiteindelijke invulling. Achtkarspelen heeft een uitstekend functionerende Wmo raad, die een prima gesprekspartner is voor de verdere vormgeving van het proces. De afgelopen jaren zijn de middelen voor de uitvoering van de Wmo sober, doch doelmatig ingezet.

De *kanteling* helpt de gemeente de compensatieplicht zo in te vullen, dat mensen met een beperking betere kansen hebben om volwaardig mee te doen aan de samenleving. Dat vinden we belangrijk in Achtkarspelen. Een gekantelde manier van werken vraagt een nieuwe benadering van gemeente en burgers. Meer tijd nemen voor het eerste zogenaamde keukentafelgesprek met de burger en afstappen van de standaard voorzieningenlijst. In elk gesprek staan regie over het eigen leven en zelfredzaamheid voorop.

De kanteling is in onze gemeente al verder ingevuld dan in veel andere gemeenten in de regio. Financieel wordt het echter steeds lastiger, zeker gezien de vergrijzing, de Wmo uit te voeren binnen het beschikbare budget. Voor 2014 maken we financieel gezien pas op de plaats, mede in afwachting wat de decentralisaties daadwerkelijk gaan brengen.

Financieel kader

Financieel kader progr. 1	Investering	Inv.jaar	E/S	2014	2015	2016	2017
Besparingen							
Onderwijsachterstandenbeleid			S	-50	-50	-50	-50
Peuterspeelzaalwerk – aanbesteding			S	-100	-100	-100	-100
Sport:				PM	PM	PM	PM
• Coöperatie			S	-25	-25	-25	-25
• Renovatie sportvelden & kleedaccommodaties (vrijval kredieten)	-255	2013	S	-27	-26	-25	-25
Saldo				-202	-201	-200	-200
Uitzettingen							
Vrijwilligersbank			S	20	20	20	20
Consultatiebureaus			S	10	10	10	10
Leerling-vervoer			S	50	50	50	50
Sport:							
• Kunstgras in Buitenpost en Harkema	640	2014	S		57	55	54
• Renovatie sportvelden & kleedaccommodaties (nieuwe kredieten)	490	2013 tm 2017	S	6	13	34	36
Saldo				86	150	169	170
Totaal				-116	-51	-31	-30

Programma 2 Werk en Inkomen

Wat zijn de belangrijkste bestaande thema's binnen dit programma?

De Sociaal Maatschappelijke Agenda biedt een helder kader voor de manier waarop Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel de sociale vraagstukken aanpakken. Ook voor de thema's van Programma 2. Te veel mensen dreigen buiten de boot te vallen nu er te weinig werk voor hen is. Hun talenten worden onvoldoende benut. Dat heeft verschillende negatieve effecten: mensen voelen zich genegeerd, armoede leidt aantoonbaar tot psychisch ongemak en isolement. Daarnaast verdienen een aantal burgers ondersteuning bij het regelen en organiseren van hun zorgvraag.

Voor dit programma is de uitdaging om iedereen naar vermogen te laten bijdragen aan het oplossen van hun eigen en maatschappelijke vraagstukken. Zonder dat de overheid, lees de gemeente, probleemhouder wordt. Wel met voldoende ondersteuning van professionals. Die kunnen bij de gemeente werken, maar het kunnen vanzelfsprekend ook andere professionals in ons werkgebied zijn. De kern van de dwaande aanpak is dat iedereen op eigen kracht, naar vermogen mee doet. Ook voor 2014 blijft dat de koers.

Betaald werk is het belangrijkste

De beste manier daarvoor is een betaalde baan. Voor een aantal burgers zou de loonkostensubsidie van de werkgever bij de invoering nieuwe Participatiewet in 2014 van toepassing zijn, maar het Sociaal Akkoord heeft de Participatiewet ingehaald. De Participatiewet is wederom met een jaar uitgesteld. Dat brengt de gemeenten in een financieel en beleidsmatig lastig parket.

Wat de consequenties zijn voor de gemeentebegroting is nog niet helemaal duidelijk. De tekorten op het Sw-budget kunnen in ieder geval niet met ingang van 1 januari 2014 verrekenend worden met het participatiebudget. De ontschotting van de budgetten is met een jaar uitgesteld. Daardoor moeten alle gemeenten deze tekorten apart opvangen. Dat vergt een stevige samenwerking in VFG en VNG verband richting kabinet en kamer en gaat de invloedssfeer van Achtkarspelen te boven.

Zolang er nog geen duidelijkheid is, gaan we door op de ingeslagen beleidsweg. Stilstand is achteruitgang en het feit dat de Participatiewet nu al voor het tweede jaar is uitgesteld en het Sociaal Akkoord feitelijk de decentralisatie van deze wet ombuigt naar een provinciale centralisatie en tripartiete besturing, zet veel op zijn kop.

We werken in 2014 nog steeds volgens het principe: 15% van alle Wwb-ers is binnen een jaar aan het werk, 40% moet meer ontwikkeling en werkervaring moet op doen en 45% is op zorg aangewezen of komt definitief niet meer in aanmerking voor betaald werk. Als betaald werk in je vermogen ligt, is dat het doel.

We hebben inmiddels een stevige werkgeversaanpak vorm gegeven en de poortwachterrol aangescherpt. Meer dan 30% van alle aanvragen leidt niet tot het verstrekken van een uitkering. Mensen worden gewezen op andere voorzieningen, worden meteen doorverwezen naar een vacature of zien zelf af van een aanvraag. Voor de werkgeversaanpak is de vraag naar personeel van werkgevers in de regio uitgangspunt. Het leidt tot vertrouwen, maatschappelijke betrokkenheid en wederzijds begrip voor de inzet van Wwb-ers en tegelijkertijd de benarde economische positie waar sommige bedrijven in verkeren. We moeten werken aan de uitstroom uit de Wwb en tegelijkertijd aan het behoud van werkgelegenheid in deze regio. De bedrijfsonderdelen Economische Zaken en Werk & Inkomen trekken gezamenlijk op richting ondernemers.

De belangrijkste thema's voor 2014

Voor Programma 2 zijn de belangrijkste thema's in 2014:

- Consequenties Sociaal Akkoord en een andere of aangepaste uitvoeringsorganisatie voor de huidige Sw-ers en toekomstige Wwb-ers met een arbeidsbelemmering;
- Verwachte groei van het aantal Wwb-ers en deelnemers aan Schulddienstverlening;
- Minimabeleid dat het aan het werk helpen van mensen ondersteunt en niet leidt tot armoedeval.

Sociaal Akkoord, Participatiewet en de andere decentralisaties conform de Sociaal Maatschappelijke Agenda

Onlangs is er een Sociaal Akkoord gesloten. De gemeenten hebben nog geen zicht op de consequenties. Welke afwegingen maakt het kabinet in het beschikbaar stellen en houden van participatiebudget? Groeit onze uitvoeringsorganisatie toe naar een steeds hechtere samenwerking met de Wmo- en Sw-uitvoering of leidt het Sociaal Akkoord tot het losweken van de Participatiewet van de twee andere decentralisaties? Zorgen de nieuwe Werkbedrijven er voor dat de toeleiding naar werk voor Wwb-ers op een totaal andere leest geschoeid moet worden? Hoe blijven we er voor zorgen dat de Sociaal Maatschappelijke Agenda onze leidraad blijft en de landelijke overheid de gemeenten voldoende speelruimte blijft geven? Hoe staan onze preferente burens er in? Kortom het Sociaal Akkoord heeft vergaande consequenties en we moeten de kabinetsplannen afwachten. Het is al het derde achtereenvolgende jaar dat met betrekking tot participatie de spelregels halverwege veranderen. Dat verlamt de lokale beleidsvoorbereiding.

Mensen met een arbeidsbelemmering integreren

Het college heeft nog steeds de ambitie om, met partners in dit gebied, een zodanige uitvoeringsorganisatie op te bouwen, dat we talenten van burgers met een Wwb-uitkering of werknemers van Caparis in kunnen zetten voor (allereerst) economische en (vervolgens) maatschappelijke vragen. Het plan was dat het team Werk & Participatie van de afdeling Werk en Inkomen De Wâlden hiermee wordt versterkt. Er is behoefte aan actie, vormgevende capaciteiten, mensen die het lokaal gewoon gaan doen. De beleidsnota's en visies liggen er. Het is nu een kwestie van doen, Dwaande. Maar wel stapsgewijs. En in aansluiting op het kabinetsbeleid ten aanzien van het Sociaal Akkoord.

Voor wat betreft Achtkarspelen zet het college voorlopig nog steeds in op:

- Integratie van mensen met een belemmering in de huidige arbeidsorganisaties (profit en non-profit);
- Caparis bouwt zichzelf af tot beschut werken-organisatie voor hen die niet binnen reguliere arbeidsorganisaties geplaatst kunnen worden;
- Zo weinig mogelijk uitvoeringskosten.

Caparis is het afgelopen jaar diverse malen aan de orde geweest in de raad. In het bestek van deze kadernota beperken we ons tot de financiële consequentie die nu bekend zijn. Hierboven is de inhoudelijke koers al kort weergegeven. De daadwerkelijke keuzes leggen we in de loop van 2013 voor, zodra de resultaten van het Sociaal Akkoord gekoppeld kunnen worden aan de nieuwe participatiewet en er meer helderheid is inzake Caparis. We gaan er vanuit dat het Sociaal Akkoord en het omvormen van de Sw tot één werkbedrijf in Fryslân mogelijkheden biedt om nieuwe keuzes te maken. Ondertussen ligt de huidige financiële verantwoordelijkheid nog bij de gemeenten.

In de bijdrage in het tekort van Caparis gaan we uit van enerzijds het tekort op de rijksbijdrage voor loonkosten, en anderzijds het bedrijfsresultaat. In beide gevallen dragen de deelnemende gemeenten het tekort. Het verwachte resultaat Sw ziet er de komende jaren als volgt uit:

SW- budget 2014 - 2017				
	2014	2015	2016	2017
	213	203	193	183
Rijksbijdrage per SE	€ 26.000	€ 25.500	€ 25.000	€ 24.500
	€ 5.538.000,00	€ 5.176.500,00	€ 4.825.000,00	€ 4.483.500,00
SW Loonkosten	€ 6.042.753	€ 6.029.434	€ 6.014.802	€ 5.998.655
SW Rijksbijdrage	€ 5.538.000	€ 5.176.500	€ 4.825.000	€ 4.483.500
Te kort (subsidieresultaat)	€ 504.753-	€ 852.934-	€ 1.189.802-	€ 1.515.155-
Bijdrage 8k in te kort Bedrijfsresultaat	€ 45.000-	€ -	€ -	€ -
Subtotaal tekort SW	€ 549.753-	€ 852.934-	€ 1.189.802-	€ 1.515.155-
Begrote bijdrage 8k in tekort	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
Resterend tekort SW	€ 249.753-	€ 552.934-	€ 889.802-	€ 1.215.155-

Participatiebudget 2014 - 2017				
	2014	2015	2016	2017
Participatiebudget	€ 1.294.194	€ 1.113.047	€ 831.263	€ 986.244
Waarvan voor educatie	€ 63.365	€ 63.365	€ 63.365	€ 63.365

Uitgangspunten:

- Grote mate van onzekerheid doordat uitwerking Sociaal akkoord nog niet bekend is.
- Verrekening van tekorten SW met participatiebudget is mogelijk per 2015.
- Geen stijging Wettelijk Minimum Loon (WML).
- Verlaging aantal SE (10 per jaar)en participatiebudget o.b.v. contourenbrief Participatiewet.
- Caparis bedrijfsresultaat vanaf 2015 in zwarte cijfers.
- Lonen Sw o.b.v. CAO.
- Rijksbijdrage: verlaging € 500 per SE/per jaar met ingang van 2015.

We gaan er van uit dat vanaf 2015 tekorten op de Sw bekostigd kunnen worden door een gelijke onttrekking aan het participatiebudget. Dat betekent wel dat er vanaf 2015 (vrijwel) geen participatiegelden meer beschikbaar zijn voor Wwb-klienten. De verrekening van de kosten Sw met de regulier participatiegelden is in 2014 nog niet mogelijk, dit vanwege uitstel participatiewet Voor 2014 maken we daarom voor de dekking van het tekort op de Sociale werkvoorziening gebruik van de reserve re-integratie deel participatiebudget. We zullen aan de Raad voorstellen een bedrag aan deze reserve te onttrekken en hiermee een voorziening dekking tekort Caparis 2014 in te stellen.

Het participatiebudget is in 2016 en 2017 niet meer toereikend om tekorten op de Sw op te vangen. We verwachten dat de nieuwe participatiewet een dusdanig kader gaat bieden, dat tekorten op Sw op een integrale wijze kunnen worden aangepakt. Vandaar dat in 2016 en 2017 de bedragen als PM zijn opgevoerd. Het financiële kader voor de drie decentralisaties is immers dat we het moeten doen met het budget dat we van het rijk krijgen.

Streng aan de poort en toch groei van Wwb-ers

We kunnen onze ogen niet sluiten voor de slechte economische tijden. Dat betekent dat ondanks een strenge poortwachter, een stevige handhaving en een actieve werkgeversdienstverlening de instroom van Wwb-ers de uitstroom zal overtreffen. Het college verwacht, conform CPB-cijfers pas in 2016 een daling van het Wwb-bestand. Door de verslechterde arbeidsmarktomstandigheden is het aantal Wwb-cliënten de afgelopen jaren gestegen met 25% en we verwachten dat dit de komende 2-3 jaren doorzet (zie toelichting einde paragraaf). UWV en CPB verwachten pas in 2015 een aantrekkende economie. Dat zal pas in 2016 leiden tot een dalend aantal Wwb-ers in Fryslân.

Daarnaast verwachten we aan ontwikkelingen van het I-deel dat we in 2014 na verrekening van de IAU een te kort hebben van ca. € 882.000.

In onderstaand overzicht is het verwachte verloop voor de komende jaren weergegeven:

Verloopoverzicht BUIG 2013-2016					
Aantallen	2014	2015	2016	2017	
	743	783	783	783	
Rijksbijdrage	€ 8.820.423	€ 9.456.130	€ 9.840.202	€ 10.369.957	
Uitgaven	€ 9.840.202	€ 10.369.957	€ 10.369.957	€ 10.369.957	
	€ 1.019.779-	€ 913.828-	€ 529.755-	€ -	
110% van rijksbijdrage als basis voor berekening IAU	€ 9.702.466	€ 10.401.742	€ 10.824.222	€ 11.406.953	
IAU	€ 137.736	€ -	€ -	€ -	
Resterend tekort:	€ 882.042-	€ 913.828-	€ 529.755-	€ -	

Uitgangspunten:

- Schatting met grote onzekerheidsfactor(ook t.a.v. aanvullende financiering zoals IAU (incidentele aanvullende uitkering) en MAU (meerjarige aanvullende uitkering)).
- Uitgaven o.b.v. het prijsniveau 2012 ad. € 13.244 per uitkering.
- Berekening o.b.v. huidige systematiek.
- Bekostiging o.b.v. historisch model T-2.
- Aantallen o.b.v. Jaarplan 2013 Werk en Inkomen.

De verwachte tekorten op de BUIG in de periode 2013-2015 bedragen ca. € 2,5 mln. De omvang van de egaliseringsreserve Inkomensvoorziening is op dit moment ontoereikend om het verwachte tekort op te vangen. Om dit tekort te kunnen bekostigen stellen wij de raad binnenkort separaat voor deze reserve zo aan te vullen, dat voor de genoemde periode de verwachte tekorten kunnen worden gedekt. Het verwachte tekort 2016 is als uitzetting opgenomen.

De formatie van de afdeling Werk en Inkomen zal licht groeien. We schatten in 2014 € 80.000 extra te moeten inzetten ten opzichte van 2013. Tegelijkertijd is voor 2014 minder budget beschikbaar voor de uitvoering. De bedragen in de begroting zijn leidend en de afdeling Werk en Inkomen past de uitvoering daarop aan.

Schulddienstverlening

Onze ervaringen op het gebied van schulddienstverlening nopen tot een stevige inzet op preventie. De nieuwe wetgeving zet ons daar ook toe aan. We gaan bij betalingsachterstanden samen met woningcorporaties en energiebedrijven zo vroeg mogelijk met klanten in gesprek. Gemeente-ogen dwingen toch meer dan anderen. We

gaan de corporaties en energiebedrijven vragen om een bijdrage. Het is immers ook in hun financiële belang.

Betaald werk is het beste minimabeleid

We stellen voor de voorzieningen voor minima in Achtkarspelen op het huidige niveau te houden. Daarnaast doen we er alles aan om de armoedeval te voorkomen. Uitstroom uit de WWB naar betaald werk moet zoveel mogelijk lonend zijn. Daar waar in de uitvoering van de bijzondere bijstand daar aanleiding toe is, zullen we het uitvoeringsbeleid daarom aanscherpen om de weg naar betaald werk goed open te houden. Per 2012 is het beleid ten aanzien van bijzondere bijstand en langdurigheidtoeslag al aangescherpt en zijn besparingen opgevoerd.

We willen de subsidies aan de verschillende (vrijwilliger)organisaties die zich bezig houden op het terrein van armoede en inkomensondersteuning continueren. Het betreft hier Stichting Leergeld, Stichting Urgente Noden Fryslân (SUN), Stichting Voedselbank Achtkarspelen, Financiële Thuisadministratie van Humanitas en het Steunpunt van het Fries Samenwerkingsverband Uitkeringsgerechtigden (FSU). De afgelopen jaren werden deze subsidies bekostigd uit de Tang/Spekmanregeling, dit waren incidentele middelen. In 2013 zijn deze middelen volledig benut. Voor continuering moet structureel € 15.000 per jaar beschikbaar worden gesteld.

Wij stellen voor om samen met de Stichting Leergeld en SUN het cultuur- en sportfonds om te vormen tot een Hulpfonds Minima. We verwachten dat door het samengaan van particuliere en gemeentelijke middelen kan leiden tot een afname van de druk op het budget voor minimabeleid.

Automatisering

In 2014 moet een nieuw breed automatiseringspakket voor Werk & Inkomen en Wmo aangeschaft worden. Het pakket wordt samen met Tytsjerksteradiel aangeschaft en het aandeel van Achtkarspelen in deze investering is € 115.000. De aanschaf is kostenneutraal. De bijbehorende kapitaallast, startend in het 1e jaar na afronding investering (naar verwachting 2015), is € 19.879 (afschrijving in 7 jaar en tegen 3% rente). Deze kapitaallast wordt bekostigd door verlaging van een tweetal reguliere exploitatiebudgetten inzake automatisering bij resp. Werk & Inkomen en Wmo. Wij stellen u voor in te stemmen met het beschikbaar stellen van het gevraagde krediet en de bekostiging daarvan. Instemmen met het toekennen van dit investeringskrediet betekent ook dat de noodzaak om twee corresponderende kredieten op de lijst met vervangingsinvesteringen te laten staan wegvalt. In 2016 de vervanging van het SZW-pakket en in 2017 de vervanging van Wmo-software. Wij stellen u daarom voor deze twee kredieten in te trekken. Dit intrekken levert per 2017 financiële ruimte op.

Ontwikkelingen Wwb-bestand Achtkarspelen

1-1-2009	484
1-7-2009	502
1-1-2010	538
1-7-2010	558
1-1-2011	558
1-7-2011	559
1-1-2012	585
1-6-2012	613
1-1-2013	626

Financieel kader

Financieel kader progr. 2	Investering	Inv.jaar	E/S	2014	2015	2016	2017
Besparingen							
Sociale werkvoorziening:			E				
• dekking tekort Sw door beslag op voorziening dekking tekort Sw 2014			E	-250			
• dekking tekort Sw door beslag op participatie-budget			E	0	-553	PM	PM
Wwb: dekking tekort i.v.m. stijgende uitkeringslast door onttrekking aan reserve Inkomensvoorziening			E	-882	-914	0	0
Schulddienstverlening – bekostiging extra fte uit reserve Waarborgfonds			E	-40			
Automatisering:							
• Verlaging expl.budgetten ter dekking kapitaallasten			S		-20	-19	-19
• Intrekken vervangingskrediet W&I-pakket	50	2016	S				-9
Saldo	50			-1.172	-1.487	-19	-28
Uitzettingen							
Sociale werkvoorziening:							
• tekort op subsidieresultaat			E	205	553	PM	PM
• tekort op bedrijfsresultaat			E	45			
Wwb – tekort i.v.m. stijgende uitkeringslast			E	882	914	530	0
Minimabeleid – subsidie vrijwilligerorganisaties			S	15	15	15	15
Schulddienstverlening – extra fte			E	40			
Wwb – extra fte i.v.m. klantenaanwas			E	80			
Automatisering	115	2014	S		20	19	19
Saldo	115			1.267	1.502	564	34
Totaal				95	15	545	6

Programma 3 Veiligheid

Wat zijn de belangrijkste bestaande thema's binnen dit programma?

Integrale Veiligheid

Op dit moment wordt er gezamenlijk met de gemeente Tytsjerksteradiel en in overleg met de overige Noordoost Friese bureaus gewerkt aan het Integrale veiligheidsplan. Dit plan wordt gebaseerd op de geldende wettelijke kaders en door de raad gekozen prioriteiten. Afhankelijk van de gekozen prioriteiten en het gekozen ambitieniveau van de uitvoering gaan we ervan uit dat dit niet zal leiden tot financiële uitzetting.

Nationale politie

De veranderingen in de politieorganisatie raakt ook onze gemeente. Waar Achtkarspelen in het verleden werd bediend vanuit bureau Dokkum wordt dat vanaf heden gedaan vanuit bureau Burgum. Dit komt de aanrijdtijden en de aandacht voor onze gemeente ten goede. Daarnaast krijgen we de beschikking over een aantal extra territoriale en thematische buurtagenten. Hierdoor komen we ook steeds meer aan de voorkant van voorkomende problemen te zitten.

Brandweer

Per 1 januari 2014 is de regionalisering van de brandweer een wettelijke verplichting. In 2013 moeten nog een aantal belangrijke zaken geregeld worden voor de overgang van de gemeentelijke brandweer naar de regionale brandweer, die ondergebracht is bij de Veiligheidsregio. Ook de financiën gaan over naar de Veiligheidsregio. De gekozen kosten verdeelmaatstaf, gebaseerd op de berekening van het OOV aandeel in het gemeentefonds, heeft de nodige consequenties. Doordat er zo meteen een soort van Fries gemiddelde ontstaat en het feit dat de brandweerkosten in NOF aanzienlijk onder dat gemiddelde vielen is er sprake van substantieel financiële meerkosten. Om de overgang van de huidige verdeling naar dit model ten behoeve van de nadeelgemeenten niet al te abrupt te laten verlopen, heeft de Veiligheidsregio voorgesteld om voor het herverdeeldeffect een overgangperiode in te bouwen van vijf jaar:

Jaar	Bijdrage	Toename
2015	€ 872.204	€ 32.613
2016	€ 904.817	€ 65.226
2017	€ 937.429	€ 97.838
2018	€ 970.042	€ 130.451

Nu per 1 januari 2014 de regionalisering van de brandweer een feit is, kunnen de in de begroting opgenomen bezuinigingsmaatregelen niet meer worden gerealiseerd. In de begroting 2014 waren voor de brandweer nog een aantal bezuinigingsmaatregelen opgenomen op de formatie € 15.000, de opheffing van een kazerne € 43.000 en lagere bijdrage aan de veiligheidsregio € 15.000. Dit betekent een nadeel van € 73.000 waarvoor alternatieve dekking moet worden gezocht.

De regionale brandweer voerde ook een aantal WABO-taken uit voor de gemeente Achtkarspelen op het gebied van brandpreventie. Deze vallen nu binnen een soort cafetariamodel van de Veiligheidsregio. Voor Achtkarspelen is hier structureel een bedrag van € 100.000 mee gemoeid. De afrondende besprekingen hierover moeten nog worden gevoerd.

Crisisbeheersing

Op 28 maart 2013 zijn de gemeenten Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen geselecteerd om deel te nemen aan een wettelijk verplichte systeemtest. Tijdens deze test is de gehele crisisorganisatie gealarmeerd (naast de overige kolommen en ketenpartners, zoals brandweer, politie, geneeskundig, provincie en Rijkswaterstaat). Voor een aantal medewerkers was de test beperkt tot een alarmering- en opkomstoefening. Een groot deel van de medewerkers hebben ook actief meegedaan met de oefening. De Inspectie Veiligheid en Justitie was aanwezig en zal de systeemtest evalueren en terugkoppelen aan het ministerie van Veiligheid en Justitie, Veiligheidsregio Fryslân en de deelnemende gemeenten en overige partners. De verwachting is dat het evaluatierapport in juni 2013 gereed is. Het is mogelijk dat uit dit rapport nog aanbevelingen komen die kunnen leiden tot noodzakelijke investeringen.

In 2013 is gestart met een beperkte actualisatie van het regionale crisisplan. Dit is een beperkte actualisatie met het oog op de landelijke ontwikkelingen (o.a. Commissie Bruinooge, "Bevolkingszorg op orde. De vrijblijvendheid voorbij") die kunnen leiden tot verplichte prestatie-eisen op dit gebied. In 2013 kunnen de veiligheidsregio's input leveren, zodat de prestatie-eisen kunnen worden getoetst aan de huidige praktijk. De verwachting is dat in de loop van 2013 de resultaten worden aangeboden aan het Veiligheidsberaad om de prestatie-eisen definitief vast te stellen. Het is nu dus nog niet duidelijk welke consequenties hier mogelijk uit voortvloeien.

Alcoholmatiging

Het Alcoholmatigingproject liep af per 1 april 2013. Momenteel wordt er gezamenlijk met Tytsjerksteradiel gezocht naar voortgang vooral ook in combinatie met de nieuwe gemeentelijke verantwoordelijkheden voor de horecawet. We stellen voor de komende vier jaar een jaarlijks budget van € 7.500 op te nemen als activiteitenbudget voor alcoholmatiging.

Financieel kader

Financieel kader progr. 3	Investering	Inv.jaar	E/S	2014	2015	2016	2017
Besparingen							
Saldo				0	0	0	0
Uitzettingen							
Regionalisering brandweer			S		33	65	98
Uit te voeren taken WABO			S	100	60	60	60
Brandweer bezuinigingen			S	73	73	73	73
Alcoholmatiging			S	8	8	8	8
Saldo				181	174	206	239
Totaal				181	174	206	239

Programma 4 Leefomgeving

Wat zijn de belangrijkste bestaande thema's binnen dit programma?

Wegenonderhoud

De meerjarenplanning voor het wegenonderhoud en de rioolvervangingen is opgenomen in de rapportage "Vooruitblik en review 2011-2015 (wegbeheer Gemeente Achtkarspelen)". In de Programmabegroting 2012-2015 is met ingang van 2013 besloten op het wegenonderhoud een bezuiniging van € 160.000 door te voeren. Wat betreft het onderhoudsniveau voor de korte en middellange termijn, gaan wij uit van een continuering van het door de raad vastgestelde basisniveau.

Openbare verlichting

Met ingang van 2012 is op openbare verlichting een taakstellende bezuiniging gelegd van € 50.000. In overleg met de verenigingen voor Plaatselijk Belang zijn meerdere pilots gedraaid om te komen tot een gedragen voorstel aan de gemeenteraad voor de invulling van deze taakstelling. In de loop van 2013 zal een voorstel met keuzemogelijkheden aan de raad worden voorgelegd.

Groenonderhoud

Groenonderhoud is geen wettelijke taak maar wel van grote invloed op de kwaliteit van de leefomgeving en de aantrekkelijkheid van de gemeente. Ook vanuit veiligheidsoogpunt geldt dat het bezit in de openbare ruimte (wegen, speeltuinen, bomen, groenvoorzieningen) verantwoord beheerd moet worden.

De buitendienst werkt met een kleine kern van vaste medewerkers waarbij de meeste uitvoeringszaken zijn uitbesteed. Een grote opdrachtnemer is Caparis. Dit bedrijf voert de bulk van het groenbeheer uit. Voor het dorp Kootstertille is in 2013 een pilot gestart voor het beheer door een privaat hoveniersbedrijf.

Op het gemeentelijk groenonderhoud is in 2012 € 40.000 bespaard op het maaien binnen de bebouwde kom. Daarnaast is een besparing van 2,5% ingeboekt in 2013, voor 2014 e.v. wordt dat verhoogd naar 5%. De besparingen in 2013 en 2014 zullen vooral gevonden moeten worden in een onderhoudsarmere inrichting en in het afstoten van overtollige gemeentelijke groenstroken. Daartoe is door de gemeenteraad eind vorig jaar een nieuwe beleidslijn vastgesteld.

Afvalverzameling en -verwerking

Het product afval is in principe kostendekkend. De heffing is een resultaat van de opbrengsten van afvalstromen die geld opleveren en afvalstromen waarvan de verwerking geld kost. Voor de afvalverwerking werken we in groot verband samen met de meeste andere Friese gemeenten in Omrin/Afvalsturing. We zijn aandeelhouder van Omrin en hebben voor bepaalde stromen ook een leveringsverplichting. Het college verwacht de komende tijd een verhoging van het rendement van afvalscheiding als gevolg van landelijke pilots.

Riolering

De taken en verplichtingen die de gemeente heeft op het gebied van riolering, zijn van oudsher vastgelegd in de Wet milieubeheer. Daarnaast is per 1 januari 2008 de Wet Gemeentelijke watertaken van kracht. Binnen deze kaders zijn beperkte beleidskeuzes mogelijk. Deze zijn meerjarig vastgelegd in het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP).

Samenwerking in de waterketen

In 2011 zijn er in het Bestuursakkoord Water afspraken gemaakt over intensievere samenwerking tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en waterschappen bij het beheer van de afvalwaterketen (riolering en afvalwaterzuivering). Het doel van de afspraken is het realiseren van kostenefficiëntie, het verhogen van kwaliteit en het innovatievermogen en het verminderen van de kwetsbaarheid. De regionale uitwerking van de afspraken van het bestuursakkoord water is in volle gang.

In het kader van het Fries Bestuursakkoord Water Keten (FBWK) wordt onderzocht hoe binnen de waterketen *minder meerkosten* kunnen worden gemaakt. Het gaat hierbij dus niet om bezuinigingen, maar het minder laten stijgen van de kosten dan verwacht op basis van leeftijdsopbouw riolering en anticiperen op de klimaatontwikkelingen.

Vanuit het Wetterskip is het initiatief genomen inzake het project overdracht stedelijk water waarbij sommige beheerstaken zouden kunnen overgaan vanuit de gemeente naar het Wetterskip. Hoe dat precies ingevuld zou moeten worden en onder welke voorwaarden dat zou moeten gebeuren is nu nog niet bekend maar zullen wij als gemeente vanzelfsprekend nauwlettend in de gaten houden.

Gebouwenonderhoud

De gemeente beschikt over een aantal gebouwen voor eigen gebruik (gemeentekantoor, brandweerkazerne, huisvesting buitendienst, c.a.) maar ook zijn er veel gebouwen met een publiekmaatschappelijke functie. Die worden gebruikt voor activiteiten op het gebied van sport, cultuur, buurt- en welzijnswerk, onderwijs en zorg. Scholen, sporthallen, gymnastieklokalen, maar ook peuterspeelzalen, kinderopvang, bibliotheek, zorgcentra, dorpshuizen, etc. Het gaat daarbij dus niet alleen om gemeentelijk eigendom.

Vanaf 2012 is een taakstelling op het gebied van Gebouwenbeheer opgenomen van € 50.000. Een deel van deze taakstelling kan worden ingevuld door samen met Tytsjerksteradiel te komen tot een gezamenlijke uitvoeringsorganisatie, waardoor de mogelijkheid is een efficiëncyslag door te voeren als gevolg van een groter gebouwenvolume. Gezien de grote organisatorische verschillen tussen de beide beheersdiensten, zal een gezamenlijke uitvoeringsorganisatie niet op de korte termijn gerealiseerd kunnen worden.

Gemeentelijke molens

Middels een motie is het college verzocht om te onderzoeken of het financiële voordeel heeft om de twee gemeentelijke molens (Molen Buitenpost en Tjasker Augustinusga) onder te brengen in een Stichting. De rijksoverheid stimuleert eigenaren van rijksmonumenten (waar onze molens ook onder vallen) planmatig onderhoud te plegen en zo grote dure restauraties te voorkomen. Dat doet ze middels de instandhoudingregeling (Brim). Deze regeling is per 1 januari 2013 gewijzigd (Brim 2013) en dit heeft ook zijn weerslag op de financiën. Alle eigenaren kunnen nu in aanmerking komen voor 50% subsidie waarbij dus niet langer onderscheid wordt gemaakt tussen stichtingen en andere overheden. Met andere woorden er is niet langer een financieel voordeel om de rijksmonumenten onder te brengen in een stichting. Wellicht dat een stichting nog andere subsidiebronnen kan aanboren waar de gemeente geen aanspraak op kan maken, maar dat weegt naar alle waarschijnlijkheid niet op tegen de mogelijkheid die de gemeente heeft om de BTW (21%) kosten te compenseren.

Er zal hierover nog een afzonderlijk voorstel gaan richting het college waarnaar deze ter informatie aan de gemeenteraad zal worden verstrekt. Duidelijk is nu al wel dat er geen financieel voordeel te behalen valt.

Investerings en projecten

De afgelopen jaren is fors bezuinigd op investeringsbudgetten m.b.t. reconstructies, inrichting levensloopbestendige openbare ruimte, verbreding wegbermen, etc. Gesteld kan worden dat de franje daarmee verwijderd is.

Voor wat betreft de investeringen in onderhoud, vervanging en nieuwe infrastructuur blijken in de praktijk de geplande werkzaamheden en dus de beschikbare jaarbudgetten niet altijd in het desbetreffende boekjaar te worden uitgevoerd en weggezet. Hieraan kunnen meerdere oorzaken ten grondslag liggen, bijvoorbeeld langere procedures dan was voorzien, uitgebreidere inspraaktrajecten in de voorbereiding, (civieltechnische) capaciteitsproblemen en koppelingen met andere (civieltechnische) investeringsprojecten die financieel voordeliger zijn, maar daardoor de uitvoeringsplanning kwetsbaarder maken.

Kapitaallasten van een investering drukken op de begroting vanaf het eerstvolgende jaar nadat de investering gepland staat. Doordat een gedeelte van het investeringsbudget doorschuift naar een volgend jaar, zal de kapitaallast van de (totale omvang van het investeringsbudget) minimaal een jaar later gaan drukken op de begroting. Achteraf werd gemeld (middels het jaarverslag- en rekening) dat er dan een voordeel is geweest op de begrote kapitaallasten. In de meerjarenbegroting willen we de kapitaallasten nu al realistischer begroten door deze een jaar later in te plannen. Dit levert in de meerjarenbegroting een jaarlijks voordeel op van € 65.000 - € 70.000 en heeft een structureel karakter.

Tenslotte stellen wij voor om een in 2014 geplande investering in levensloopbestendige voetpaden niet uit te voeren. Dit levert een incidentele besparing op van € 10.000.

Financieel kader

Financieel kader progr. 4	Investering	Inv.jaar	E/S	2014	2015	2016	2017
Besparingen							
Schrappen investeringen levensloopbestendig inrichten openbare ruimte	- 10	2014/ 2015	E		-10	-10	
Latere uitvoering investeringen besparing kapitaallasten			E	-64	-64	-71	-68
Saldo				-64	-74	-81	-68
Uitzettingen							
-							
Saldo				0	0	0	0
Totaal				-64	-74	-81	-68

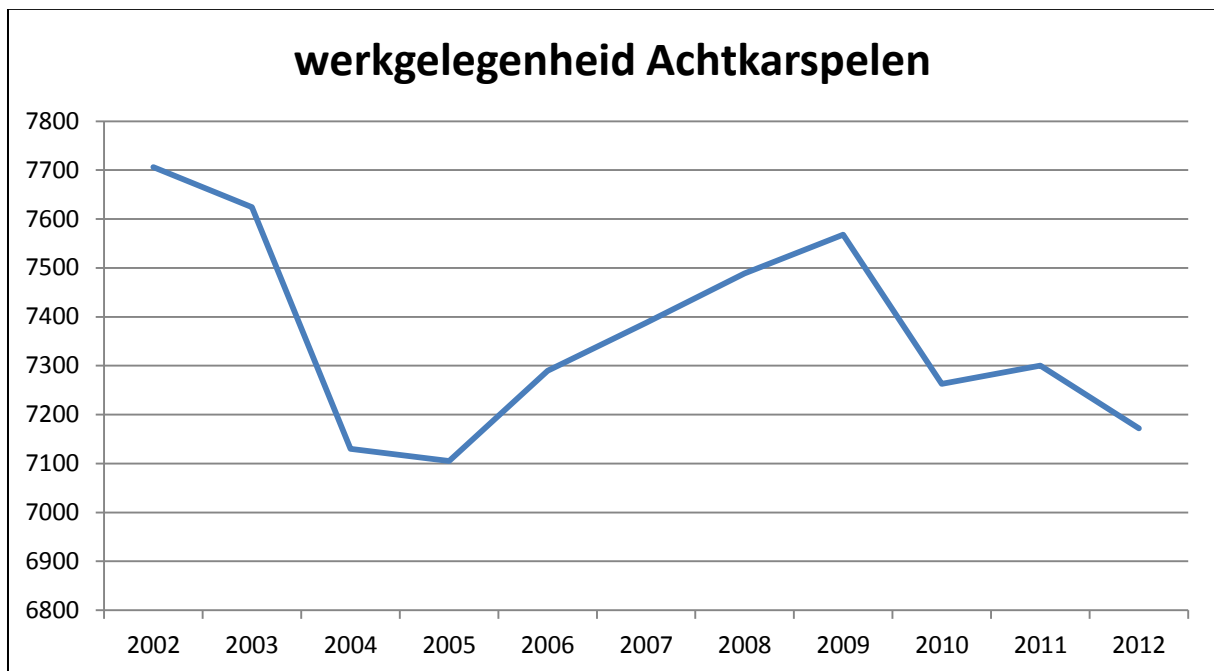

Programma 5 Ontwikkeling

Wat zijn de belangrijkste bestaande thema's binnen dit programma?

De economische crisis

De economische crisis trekt ook diepe sporen in Achtkarspelen. De werkgelegenheidsontwikkeling is een continue bron van zorg. De werkgelegenheid in Achtkarspelen is van mei 2011 – mei 2012 gedaald met 128 arbeidsplaatsen van 7.300 naar 7.172 fulltime arbeidsplaatsen. Dit is een daling van 1,8%. In geheel Friesland was de daling 0,8%. In de onderstaande grafiek is de ontwikkeling van de werkgelegenheid in Achtkarspelen van de afgelopen jaren te zien.

De industrie is in Achtkarspelen de grootste sector met 1871 fulltime banen. Dit is meer dan het landelijke/provinciale gemiddelde. In de industrie is er ook een lichte groei van de werkgelegenheid te zien. Deze steeg met 2,4%. De tweede sector in Achtkarspelen de Handel en reparatie steeg absoluut gezien het meest met 47 arbeidsplaatsen, dit is een stijging van ruim 4%. Zoals verwacht zijn er grote klappen gevallen in de bouwnijverheid. Hier is de werkgelegenheid gedaald met bijna 9%. Dit houdt een daling in van 100 arbeidsplaatsen. Absoluut gezien is dit de grootste daling binnen de gemeente Achtkarspelen. Procentueel is de werkgelegenheid in de sectoren horeca, financiële instellingen en de zakelijke dienstverlening het sterkst gedaald.

De verwachting is dat de gevolgen van de recessie ook in 2014 voelbaar zullen zijn. Dat betekent dat extra inspanningen moeten worden verricht om in het licht van de marktsituatie en de demografische ontwikkelingen resultaat te kunnen boeken. In de woningbouw vinden accentverschuivingen plaats van de uitleggebieden naar de bestaande bebouwing, dus een trend van uitbreiding naar inbreiding. Dergelijke locaties laten zich minder eenvoudig ontwikkelen. Zowel in exploitatietechnische als ruimtelijk/procedurele zin wordt hierbij het nodige van de gemeente gevraagd. Ditzelfde geldt voor de groeiende opgave op het gebied van herstructurering.

Het vooruitzicht voor 2014

Het is van belang om ook de komende jaren perspectief te blijven houden op Achtkarspelen als ontwikkelgemeente. Zoals in programma 4 is opgenomen, wordt de

raad voorgesteld het aan te besteden investeringsvolume te verhogen, met als doelstelling zo dicht mogelijk te komen bij de realisatie van de geraamde investeringsvolumes. Aangezien de meeste werken en projecten uit de programma's 4 en 5 onder de Europese aanbestedingsgrens zitten, zou de gemeente zodoende de lokaal en regionaal opererende bedrijven extra kunnen ondersteunen.

Wurkje foar Fryslân

Wij willen in 2014 fors inzetten op de ontwikkelmogelijkheden in relatie tot de provinciale nota "Wurkje foar Fryslân, duurzaam investeren in tijden van crisis". Gedeputeerde Staten nemen zich in haar nota voor om € 300 miljoen te investeren in de Friese economie. Een deel daarvan zou gereserveerd zijn voor de uitrol van de glasvezelinfrastructuur in de nog niet ontsloten delen van de provincie. Niettemin is de verwachting dat er een substantieel deel beschikbaar komt om in de lokale economie te investeren.

In overleg met een raadsbreed samengestelde werkgroep is onderstaande shortlist opgesteld:

- **Glasvezelinfrastructuur.** In aansluiting op initiatieven vanuit de samenleving (Innovatiehuis en Onderwijs) inzetten op de aanleg van een glasvezel basisstructuur door de hele gemeente (back bone). Op deze basisstructuur worden scholen en bedrijven aangesloten. In de vervolgfase kunnen de dorpen en het buitengebied Fiber to the Home (FttH) in een corporatieve vorm zich aansluiten. Voor de aanleg van de basisstructuur zijn de geraamde kosten 1.5 à 2 miljoen.
- **Skûlenboarch-Westkern.** Dit integrale gebiedsontwikkelingsplan bestaat uit een ontsluitingsweg voor het bestaande industrieterrein Skûlenboarch, de aanleg van een nieuw nat bedrijventerrein ten westen van het bestaande industrieterrein Westkern te Kootstertille en de aanleg van een strand aan de zuidoostkant van de meest westelijke zandwinput. Voor de gebiedsontwikkeling is een MER studie zo goed als afgerond. Tevens is een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) voor dit bedrijventerrein in een ver gevorderd stadium van voorbereiding. De voorbereidingen zijn gestagneerd toen bleek dat de economische uitvoerbaarheid een struikelblok vormde. De geraamde noodzakelijke exploitatiebijdrage in het watergebonden bedrijventerrein bedraagt € 4 miljoen. Dit gebiedsontwikkelingsproject wordt samen met de provincie en de gemeente Tytsjerksteradiel uitgevoerd.
- **Het versterken van recreatieve netwerken.** In combinatie met de ontwikkeling bij Skûlenboarch biedt dit volgens de werkgroep grote kansen. Door het realiseren van een strand met voorzieningen kan een recreatief knooppunt ontstaan bij de huidige zandwinputten. Inclusief een forse uitbreiding van het fiets- en wandelpaden areaal zou kunnen worden ingezet op een aanvraag van 1 à 2 miljoen.
- **Energiebesparing en levensloopbestendig maken bestaande woningen en monumenten.** De gemeente kan haar bestaande woningbestand (11.750 woningen) klaar maken voor de toekomst door een slag te maken in het bestaande woningbestand (zowel particulier eigendom als coöperatief eigendom). Doel is om investeringen in levensloopbestendigheid en in duurzaamheid te stimuleren. De bouwbranche die het op dit moment erg zwaar heeft, zit te springen om een dergelijk initiatief.
- **Vaarplan Doorvaart Achtkarspelen.** De gemeente heeft de ambitie een vaarroute van De Leijen, naar het Prinses Margrietkanaal, bij Gerkesklooster/Stroobos en/of naar Gaarkeuken/Hoendiep tot stand te laten komen. De route biedt een alternatief voor de toeristische vaarroute van De Leijen naar het Lauwersmeer gebied en ontlast het Prinses Margrietkanaal. Indien De Leijen via Harkema en Surhuisterveen verbonden kan worden met Gerkesklooster ontstaat een prachtig vaar rondje waaraan de dorpen voorzieningen en initiatieven kunnen koppelen. Er is eerder onderzoek gedaan naar de kosten en opbrengsten

van dit plan. Onderzoek van de Grontmij uit 2006 toont (op basis van de markt van 2006) een verwacht exploitatietekort van € 20 miljoen.

- **Ontwikkeling van onrendabele locaties binnen de bebouwde kom**

Een zorgelijke ontwikkeling in het kader van het verpauperingsbeleid wordt gevormd door binnendorpse locaties waar de markt er niet in slaagt om tot een herontwikkeling te komen. Deze locaties verpauperen, hebben een negatief effect op de omgeving en vormen daardoor een bedreiging voor de leefbaarheid, en zijn zonder externe bijdragen in de onrendabele top niet uitvoerbaar.

Netwerk Noordoost (ANNO)

De ontwikkeling van de clusterkern Buitenpost is een prioritair project binnen de ANNO agenda. Dit project heeft als doel de versterking van de woon- en voorzieningenfunctie van Buitenpost en omvat de volgende deelprojecten:

- Ontwikkeling van de stationszone
- De Kruidhof, het centrumplan en de Voorstraat
- Duurzaamheidpark

Uitvoerbaarheid en status

Deelproject Stationszone

De realisatie van dit deelproject is mogelijk binnen het huidige bestemmingsplan. De gemeente bereidt op dit moment samen met ProRail de realisatie van de voetgangersbrug over het spoor voor. Tegelijkertijd wordt met NS gewerkt aan een inrichtingsschets voor de noordelijke parkeerplaatsen. Als gevolg van de investering in openbaar gebied worden investeringen van marktpartijen in de bebouwing aan de noordzijde van het nieuwe parkeerterrein verwacht. Een verbetering van de uitstraling van deze panden heeft een positief effect op het totaalbeeld.

In de tweede fase, die kan worden uitgevoerd zodra de ANNO middelen voor het project in Buitenpost beschikbaar zijn, zal de zuidelijke stationszone, inclusief de verbinding naar het centrum en de Kruidhof worden gerevitaliseerd. Hierdoor kan het stationsgebied als poort naar de (verbeterde) voorzieningen in Buitenpost functioneren.

Deelproject De Kruidhof, het centrumplan en de Voorstraat

Door de aanleg van de nieuwe rondweg om Buitenpost wordt een geheel nieuwe ruimtelijke situatie rond het centrum van Buitenpost gerealiseerd. Dit biedt kansen voor een verbetering van de huidige structuur. Het centrum wordt nu doorkliefd door een weg, die nog voor de verwerking van de doorgaande verkeersstroom is ingericht. Door herstructurering van de gehele Voorstraat zullen de functies in het centrum veel beter op elkaar worden afgestemd, waardoor een leefbaarder, veiliger en aantrekkelijker woon- en winkelcentrum zal ontstaan.

De herinrichting van de Voorstraat zal gefaseerd in de periode juni 2013 tot december 2014 plaatsvinden.

Totaal investeringsoverzicht ANNO projecten

Projectomvang		
Stationsgebied	Openbaar	3.100.000
	Privaat	2.300.000
Voorstraat	Openbaar	2.330.000
	Privaat	1.500.000
Centrum	Openbaar	1.330.000
	Privaat	1.650.000
Kruidhof	Openbaar	770.000
Totaal		12.980.000

De gemeente is verantwoordelijk voor de investeringen in het openbaar gebied. De beschreven investeringen door private partijen zijn een raming die zijn gebaseerd op voorliggende plannen.

De dekking van de plannen is als volgt.

Dekking	
ISV2	136.000
Gemeente	3.690.000
ANNO	3.690.000
Privaat	5.460.000
Totaal	12.980.000

De totale ANNO aanvraag komt op een bedrag van bijna 3,7 miljoen. De gemeentelijke cofinanciering (eveneens 3,7 miljoen) is gereserveerd in het Ontwikkelfonds Achtkarspelen. In het OFA resteert nog een vrij besteedbaar bedrag van 2,3 miljoen. Deze middelen kunnen worden ingezet als cofinanciering voor de volgende fase van de ANNO agenda en eventueel de provinciale NUON gelden. De ambities vanuit de ANNO agenda en regeling "Wurkje foar Fryslân zijn hoog. Onze gemeente onderscheidt zich in dit verband ten opzichte van de andere gemeenten in Noordoost Fryslân vanwege de beschikbaarheid van concreet investeringsgeld in de vorm van het OFA.

Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

De gemeentelijke VTH taken zijn in beweging. Regionalisering middels de vorming van een Regionale Uitvoerings Dienst (de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing, FUMO), overheveling van provinciale taken naar gemeenten en verdergaande deregulering van wet- en regelgeving zijn ontwikkelingen die de komende jaren een verdere voortgang zullen maken. In het kader van de uitvoering van de raadsmotie "Minder regels meer Service" zullen wij in 2014 verdere stappen zetten t.a.v. het dereguleringsproces.

Vorming RUD (FUMO)

De FUMO is een uitvoeringsorganisatie waarin de Friese gemeenten, de provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân gaan samenwerken. Deze uitvoeringsdienst is op 1-1-2014 operationeel. De verwachting is dat de overheveling van taken en formatie budgettair neutraal kan gebeuren. Een punt van aandacht is de overgang van de Friese Wouden, een gemeenschappelijke regeling met 7 Friese gemeenten, naar de FUMO. Deze GR zou dan opgeheven worden. De deelnemende gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland hebben echter nog niet hun akkoord gegeven.

Samenvoeging team Toezicht & Handhaving met Tytsjerksteradiel

Per 1-1-2013 is het gezamenlijke team Toezicht & Handhaving van de gemeente Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen gestart.

Ontwikkeling leges omgevingsvergunning

In de gemeentebegroting is een structureel bedrag van € 450.000 begroot als legesopbrengst in het kader van de WABO.

De volgende maatschappelijke ontwikkelingen zijn risicovol voor deze geraamde inkomstenverwachtingen:

- structureel minder aanvragen vanwege de blijvende economische effecten van de economische crisis (met name op de huizenmarkt)
- verwachte verdergaande ontwikkeling van meer vergunningvrij bouwen

In 2013 lijkt de ontwikkeling van de WABO leges zich te stabiliseren ten opzichte van 2012 en blijft het uitgangspunt een gelijkblijvende legesinkomst de komende jaren. Op grond van het eerste gegeven (minder aanvragen) hebben wij de afgelopen jaren een aantal maatregelen in de kostensfeer (inclusief formatie) genomen. Vanaf 2011 is de formatie van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving met 2,5 fte teruggebracht. Ook in de toekomst zal het uitgangspunt zijn om, vanuit een oogpunt van kostendekkendheid van legesgerelateerde werkzaamheden, de kosten en opbrengsten in dit werkveld zoveel mogelijk met elkaar in balans te houden.

Aanpak verpaupering

Achtkarspelen wil door de aanpak van verpauperde woningen, panden en locaties de leefbaarheid, veiligheid en uitstraling van de dorpen verbeteren en een prettige en aantrekkelijk gemeente blijven. De gemeente is hierover met eigenaren in gesprek en rekent erop dat de eigenaren zelf initiatief nemen om hun woning of bedrijfsgebouw op te knappen. Als blijkt dat eigenaren zelf de kosten niet kunnen dragen, dan zoekt de gemeente met de eigenaar naar een andere oplossing. De gemeente zal handhavend optreden tegen eigenaren die niet willen meewerken.

Wonen

De in 2013 vast te stellen Woonvisie heeft betrekking op het woonbeleid van de gemeente voor de komende jaren. Er staat veel te gebeuren. Er voltrekken zich demografische veranderingen, in de zorg wordt gedecentraliseerd en geëxtramuraliseerd, de koopwoningmarkt is door de crisis slecht, corporaties moeten steeds meer geld afdragen aan het Rijk en de gemeentelijke overheid heeft steeds minder te besteden. Dit plaatst de gemeente voor forse uitdagingen. De Woonvisie zet hiervoor de koers uit en bevat voorstellen om deze koers de komende jaren daadwerkelijk handen en voeten te geven. De Woonvisie legt ook de koppeling met de Sociale Agenda waardoor de "harde" en de "zachte" kant van het wonen beter op elkaar worden afgestemd. Essentieel is om hier zo concreet mogelijk invulling aan te geven, zodat een heldere agenda voor de komende jaren ontstaat. De Woonvisie bevat dan ook voorstellen voor de meest haalbare en effectieve instrumenten. Voor de uitvoering hiervan worden voor 2014 en voor 2015 een bedrag van € 25.000 opgevoerd.

Verder is door nieuwe wetgeving het alleen nog mogelijk om rente toe te rekenen aan de complexen in de ruwe gronden die een reëel en stellig ontwikkelperspectief hebben. Tevens is ervoor gekozen om aan verliesgevende complexen geen rente meer toe te rekenen om deze verliezen niet op te laten lopen. Gevolg is wel dat er minder rentelasten door de bouwgrondexploitaties gedragen worden, en daarmee ten laste komen van de algemene middelen. Jaarlijks kost dat ruim € 36.000.

Toerisme en recreatie

Deze sector is sterk, veelbelovend en zeer kansrijk als het gaat om het beantwoorden van maatschappelijke uitdagingen. Ontwikkelingen in de sector Toerisme en Recreatie kunnen mede antwoord geven op maatschappelijke vraagstukken als krimp. Op de Agenda Netwerk Noordoost nemen toeristisch-recreatieve ontwikkelingsplannen een prominente plaats in en ook in Achtkarspelen liggen er de nodige kansen en uitdagingen om deze sector verder te ontwikkelen.

Om bestaande plannen vanuit de samenleving op het gebied van recreatie en toerisme te stimuleren, is het wenselijk om eenmalig een bedrag in 2014 van € 80.000 op te nemen. Voorbeelden van dergelijke initiatieven zijn:

- Recreatief en educatief wandelpad Hamster Mieden
- Kanoroute door de Mieden tussen Buitenpost en Kootstertille
- Plannen van Plaatselijk Belang Harkema rondom de Lieuwespoel
- Streekpad door de Noardlike Fryske Wâlden
- Projecten die voortvloeien uit de recreatieve Watervisie Noordoost Fryslân.

Nu de samenwerking met de VVV per 1 januari 2014 is beëindigd zetten de Friese gemeenten wat betreft de marketing en promotie van Noordoost Fryslân in op de samenwerking binnen de Agenda Netwerk Noordoost (ANNO) en de regiomarketingcampagne Dwaande.

Financieel kader

Financieel kader progr. 5	Investering	Inv.jaar	E/S	2014	2015	2016	2017
Besparingen							
Saldo				0	0	0	0
Uitzettingen							
Rente bouwgrondexploitatie			S	36	36	36	36
Woonvisie			E	25	25		
Stimulering toerisme			E	80			
Saldo				141	61	36	36
Totaal				141	61	36	36

Programma 6 Dienstverlening

Wat zijn de belangrijkste bestaande thema's binnen dit programma?

KCC

In 2014 willen we verder gaan met de geïntegreerde dienstverlening. Werd tot deze kadernota de samenwerking met Tytsjerksteradiel ingekleurd vanuit het landschap van Achtkarspelen, vanaf 2014 zal de verdere inkleuring vorm worden gegeven vanuit een gezamenlijk gevormd beeld. Deze visie is ook in de inleiding naar voren gekomen en willen we verder operationaliseren in 2014. Dit houdt het volgende in:

Uniformiteit

Daar waar mogelijk harmoniseren: servicenormen, procedures, openingstijden, werken op afspraak. Het zal in 2014 niet volmaakt zijn, maar we willen wel een flinke stap daarin maken.

Procesinrichting

Steeds meer zullen processen centraal komen te staan in onze dienstverlening. Gebaseerd op standaarden die ons daarin kunnen helpen willen we processen herdefiniëren die, behalve dat ze in het teken staan van dienstverlening ook voldoen aan de criteria van rechtmatigheid en herleidbaarheid.

Digitale dienstverlening

In onze visie is het digitale kanaal het preferente kanaal waarmee we de burgers benaderen. Hiermee zeggen we uitdrukkelijk niet dat face-to-face-dienstverlening niet meer mogelijk zal zijn. Daar waar nodig vanuit legitimatieoverwegingen, complexiteit, privacy of gewoon intuïtie zullen we altijd oog blijven hebben voor het gesprek. Het karakter daarin verandert wel. Was de overheid voorheen de organisatie die het voor de burger kon regelen, nu willen we ons steeds meer profileren als een overheid die zorgt dat de burger het kan regelen.

Gasthearskip

Digitale dienstverlening kan de efficiency bevorderen, de doorlooptijden verkorten en het serviceniveau een meerwaarde geven. Het mag nooit verstikkend werken in onze dienstverlening. Dit vereist een organisatiebrede bewustwording van ons klantdenken. Dit als uitgangspunt nemen voor ons handelen, noemen we hostmanship. In 2014 willen we hiermee verder gaan.

Belastingen

Binnen de lokale heffingen zien we ons geconfronteerd met een aantal landelijke ontwikkelingen.

Tarievenbeleid

Het tarievenboek dat we in 2012 hebben uitgebouwd met de tarieven WABO willen we vanaf 2014 uitgebreid hebben met de leges burgerzaken. Niet alleen geven we u een goed zicht op de kosten die verbonden zijn aan de belastingentarieven, ook geven we hiermee een hecht juridische fundament. Het blijkt uit jurisprudentie dat goede kostenonderbouwing steeds belangrijker wordt als toetssteen voor de rechter.

Legestarieven

In de legesheffing willen we in ieder geval een tweetal zaken meenemen: het speciale wintertarief en de leges voor tijdelijke verhuur van woningen. Voor de tijdelijke verhuur van woningen kan op basis van de Leegstandswet vergunning worden gevraagd. Dit belasten wij momenteel niet. In navolging van tal van andere gemeenten en aansluitende bij ons tarievenbeleid willen we dit alsnog gaan doen.

De laatste jaren maken we gebruik van een speciaal wintertarief om de burger te prikkelen in deze periode het rij- of reisdocument aan te vragen. Dit middel heeft zijn doel bereikt. Voor 2014 verwachten we een evenwichtige spreiding van de aanvragen. Het wintertarief heeft daarmee geen toegevoegde waarde meer. Beide gelegenheden zorgen ervoor dat we een meeropbrengst mogen verwachten van € 10.000.

Bezwaren WOZ

De burger wordt het steeds makkelijker gemaakt bezwaar in te dienen tegen zijn of haar WOZ-waarde. Bedrijven staan de burger daartoe graag bij op basis van no-cure-no-pay. Gelet hierop dienen we rekening te houden met een toenemend aantal bezwaren en ook met substantiële verhoging van de kosten die het behandelen van de bezwaarschriften met zich meebrengt. Deze meerkosten schatten we in op € 40.000. Hiermee zullen we rekening houden bij de tariefsbepaling.

Invorderbaarheid

De crisis laat zich duidelijk gevoelen in de portemonnee van de belastingbetaler. Er zijn meer aanvragen tot een betalingsregeling, verzoeken tot schulddienstverlening en kwijtschelding. Helaas moet er ook meer worden kwijtgescholden omdat de belastingschuld niet inbaar blijkt. In 2014 zullen we rekening houden met € 15.000 meer aan dwanginvorderingskosten. Hiermee houden we rekening bij de bepaling van de tarieven.

Verkiezingen

Jaarlijks wordt in de begroting de kosten opgenomen voor de organisatie van een verkiezing. In 2014 worden er echter twee verkiezingen gehouden voor de gemeenteraad en de Europese verkiezingen. In de begroting 2014 wordt daarom rekening gehouden met een extra budget voor het kunnen realiseren van de beide verkiezingen. Eenmalig zullen de verkiezingskosten hiermee toenemen met € 47.260.

Basisregistraties

Inrichting en vormgeving

De basisregistraties zijn een onderdeel van het landelijke NUP-programma (Nationaal Uitvoerings Programma) dat gemeenten verplicht om een samenhangend stelsel van basisregistraties en voorzieningen voor (elektronische) dienstverlening in te voeren. Thema's hierbij zijn: kwaliteit, volledigheid en betrouwbaarheid van basisgegevens; eenmalige opslag en meervoudig gebruik van basisgegevens en dienstverlening en digitalisering.

Met de basisregistraties beogen we de volgende maatschappelijke effecten:

- basisgegevens zijn afkomstig uit een bekende bron en de kwaliteit is gegarandeerd
- daardoor betere en meer betrouwbare dienstverlening
- toename van elektronische dienstverlening
- betere handhaving, opsporing en fraudebestrijding en administratieve lastenverlichting

Druk op middelen versus ontwikkelperspectief

Er is al veel werk verzet. De basisregistraties BAG en GBA zijn operationeel en er zijn al diverse voor het stelsel noodzakelijke koppelingen gerealiseerd. Dit bouwen we de komende jaren verder uit om te blijven voldoen aan de wettelijke taken.

Activiteiten die we naast het reguliere beheer daarvoor (gaan) ontplooiën zijn:

Basisregistratie WOZ

- optimalisatie bouwjaar en gebruiksoppervlaktes
- inhoudelijke afstemming BAG-WOZ
- aansluiten basisregistratie WOZ op de landelijke voorziening LV-WOZ

Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT)

- opbouwen en beheren van de basisregistratie BGT
- integratie en professionalisering van beheer van GEO-informatie
- aansluiten processen inwinning, beheer en bijhouding op de BGT in opbouw (o.a. landmeetkundig inwinningsproces)

Basisregistratie Personen (BRP)

- Invoering BRP door modernisering van het huidige GBA (landelijk gestuurd project), voorbereidingen in 2013
- Uitvoering van projectactiviteiten in 2014 en 2015
- Aansluiting op landelijke voorziening LV-BRP gepland voor 2015

Voor een bijdrage in de implementatiekosten van het stelsel kunnen we rekenen op een bijdrage van de Rijksoverheid. Hoeveel extra inzet er nodig zal zijn in de toekomstige beheerfase zal duidelijker worden als het stelsel volledig is ingevoerd en de beheersituatie zich heeft aangediend op alle onderdelen. Dat is nu lastig te voorspellen omdat er tegenstrijdige bewegingen optreden:

- efficiency voordelen als gevolg van slimmer en meer digitaal werken en enkelvoudige opslag en meervoudig gebruik van basisgegevens.
- piekbelastingen vanwege de vele projectmatige implementaties.
- gaandeweg komt de lat steeds hoger te liggen in vergelijking met de oorspronkelijke uitgangssituatie: hogere eisen t.a.v. responstijden, mogelijkheden voor burgerparticipatie, doorlooptijd van processen, etc.
- nieuwe mogelijkheden creëert nieuwe vraag, zowel intern in de organisatie als ook van buitenaf doordat onze klanten steeds mondiger worden en hogere eisen stellen (is een maatschappelijke trend in lijn met het voortschrijden van technische mogelijkheden).

Dit speelt zich af in een tijd waarin middelen behoorlijk onder druk staan en de druk gevoeld wordt om het met minder te moeten doen. Veel gemeenten kijken daarom naar mogelijkheden om zaken in gezamenlijkheid met één of meerdere buurgemeenten op te pakken. Sinds we het NOFA-perspectief achter ons hebben gelaten richten we ons op de preferente samenwerking met Tytsjerksteradiel. Doel is om deze wettelijke taak zo slim mogelijk vorm te geven.

Een samenwerking kan wel voordelen bieden door de mogelijkheid om capaciteit en kennis te bundelen en in te zetten voor gezamenlijke doelstellingen. Door de toegenomen schaal wordt het minder kwetsbaar en is het gemakkelijker om bepaalde specialismen in de lucht te houden.

Kosten

Op basis van een voorlopige businesscase voor de invoering van de BRP is de huidige raming dat dit € 144.000 zal gaan kosten. Er wordt gevraagd om ruim de helft van dit bedrag € 80.000 beschikbaar te stellen voor 2014. Op basis van voortschrijdend inzicht kan dan in 2014 de eventuele restpost die nodig is voor de afronding worden aangevraagd.

Vervanging GBA-programmatuur

Er is geld voor de vervanging van GBA gereserveerd voor 2017. Vanwege de invulling van de samenwerking met Tytsjerksteradiel wordt gevraagd de vervanging van het GBA naar voren te halen en dit geld al in 2014 beschikbaar te stellen. Dit vanwege de opvang van een mogelijk eerdere vervanging gezamenlijk met Tytsjerksteradiel vanwege harmonisatie belangen.

Samenwerking met Tytsjerksteradiel

In het kader van de samenwerking tussen de gemeenten Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen is er een nieuwe (samenwerkings)organisatie ontworpen. Er is gekozen voor het 3C scenario, het bepaalde vormgevingselementen van het Openbaar Lichaam

wordt later ingezet. De colleges gaan daarbij vooralsnog wel uit van de invulling van een Openbaar Lichaam per 1 januari 2015 (conform het besluit van de raden).

Het gehele bouwproces van de nieuwe organisatie moet als een ontwikkelproject worden beschouwd, waarbij het wel van belang is dat het fundament zijnde besturingsfilosofie en de hoofdstructuur, vast staat. In 2014 zal dit bouwproces gelden voor de gehele bedrijfsvoering en dienstverlening.

I&A Informatiebeveiliging

De Diginotar-crisis en de computer-hacks van de laatste jaren en recente incidenten bij banken hebben aangetoond dat de kwetsbaarheid van ICT systemen continue aandacht behoeft en moet krijgen. De beveiliging van gemeentelijke ICT-systemen en informatie is een eigen verantwoordelijkheid. De afhankelijkheid hiervan neemt alleen maar toe. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een crisissituatie.

De centrale overheid heeft besloten dat jaarlijks gemeenten moeten aantonen dat zijn voldoen aan diverse informatie beveiligingspunten. Zo moet de gemeente voldoen aan een achtentwintigtal criteria om aangesloten te kunnen blijven op DIGID. Dit moet aan de hand van onafhankelijke audits worden aangetoond. Dit betekent dat informatiebeveiliging een hogere prioriteit moet krijgen binnen onze bedrijfsvoering. Om te kunnen blijven voldoen aan de gestelde eisen en het uit laten voeren van onafhankelijke audits voor koppelingen DIGID zal structureel jaarlijks budget benodigd zijn van € 20.000 en incidenteel € 40.000 in 2014.

Financieel kader

Financieel kader progr. 6	Investering	Inv.jaar	E/S	2014	2015	2016	2017
Besparingen							
Meeropbrengst legestarieven			S	-10	-10	-10	-10
Doorberekening meerkosten in belastingtarieven			S	-55	-55	-55	-55
Saldo				-65	-65	-65	-65
Uitzettingen							
Bezwaarschriften WOZ			S	40	40	40	40
Invorderingskosten			S	15	15	15	15
Verkiezingen			E	47			
Businesscase BRP			E	80			
Informatiebeveiliging			E/S	40	20	20	20
Saldo				222	75	75	75
Totaal				157	10	10	10

Programmaoverstijgende onderwerpen

Rentelasten

Vanaf 2009 is de rentestand fors gedaald. De gemeente kan hierdoor tegen lage rentetarieven geld lenen, waardoor we lagere rentelasten hebben. In de begroting 2011 is daarom een verlaging van de rentelasten ingeboekt, oplopend tot € 200.000 in 2014. Wat destijds niet verwacht werd, was dat de rentelast ook in 2013, en vermoedelijk ook in 2014, nog steeds aan de lage kant is. Het is daarom verantwoord om het begrote bedrag voor rentelasten nog eens naar beneden bij te stellen. Wel wordt voorgesteld om deze verlaging een tijdelijk karakter te geven, aangezien de verwachting is dat de rentestanden op middellange termijn weer gaan stijgen. Tevens zien we dat we weliswaar goedkoper kunnen lenen, maar dat we wel jaarlijks meer moeten lenen. Deze stijging van de schuldenpositie maakt het voordeel weer beperkter. Al met al vindt het college het verantwoord om vanaf 2014 € 75.000 op te nemen als voordeel op rentelasten, jaarlijks aflopend met € 25.000.

Afschrijvingslasten

Ieder jaar kijkt het college naar de geplande vervangingsinvesteringen voor het komende jaar en beoordeelt of het daadwerkelijk nodig is om deze investeringen het komende jaar te plegen. Tevens wordt gekeken of de hoogte van het investeringsbedrag niet te hoog (bijvoorbeeld vanwege een te verwachten aanbestedingsvoordeel) of te laag (bijvoorbeeld vanwege het niet toepassen van inflatiecorrectie) is. Na de actualisatie van dit jaar zijn de gevolgen voor de begroting beperkt, en afwisselend voor de verschillende jaarschijven positief en negatief.

Tenslotte zijn er in 2012 een aantal investeringskredieten afgerond, waarvan de rondweg Buitenpost de grootste is. Wanneer deze projecten goedkoper zijn uitgevoerd dan begroot, levert dit een voordeel op op de afschrijvingslasten. Verder zijn een aantal investeringen verschoven in de tijd, wat eenmalig een voordeel oplevert. En tenslotte zijn een aantal investeringen onder de activeringsgrens gekomen, waardoor deze in één keer afgeschreven worden, in plaats van de begrote afschrijving over een aantal jaren. Met name door de goedkopere uitvoering van de rondweg is het bedrag aan afschrijvingslasten voor de komende jaren lager dan nu in de begroting staat.

Toename inkomsten OZB

Zoals in het financieel kader is aangegeven streeft het college er na om een sluitende meerjarenbegroting aan te leveren. Een begroting die ook structureel in evenwicht is, waarbij de structurele kosten ook daadwerkelijk worden gedekt met structurele inkomsten. Een verhoging van de OZB inkomsten met 1% levert ca. € 51.000 aan extra inkomsten op. De verhoging van de OZB is een optie om in te zetten bij het verlagen van het tekort op de begroting.

Personeelsbegroting

In het op 14 februari 2013 vastgestelde financieel beleidsdocument zijn de uitgangspunten voor de begroting grotendeels al vastgelegd. Zo wordt de salarisontwikkeling berekend op basis van de laatst bekende CAO. Aangezien de loon- en premieontwikkeling voor 2014 nog niet bekend is, houden we voor de periode 2015 tot en met 2017 vast aan de huidige stijging van 1,5%.

De loonstijging in 2014 bedraagt op het moment ook 1,5%. Dit is naar verwachting niet voldoende om de loonkosten in 2014 te dragen. Het recent gesloten Mondriaanakkoord heeft ervoor gezorgd dat de nullijn weer onderwerp van gesprek is, waarbij het realistisch is om te verwachten dat dit alsnog leidt tot een stijging van de salarissen. Ook zijn de premies, met name de pensioenpremie, en de werkgeverslasten gestegen ten opzichte van vorig jaar.

Mutatie uitvoeringskosten/algemene uitkering

Jaarlijks herijken we de reguliere uitvoeringskosten voor alle programma's, om te controleren of de bedragen nog realistisch zijn. Dit kan leiden tot een verhoging van de kosten, bijvoorbeeld bij onontkoombaar hogere kosten bij de uitvoering van een wettelijke taak (bijvoorbeeld de opvang van zwerfdieren) of de wettelijke kosten voor een taak (bijvoorbeeld de verhoging van assurantiebelastingen). De herijking kan ook tot verlaging van kosten leiden als blijkt dat budgetten niet volledig benut worden. Screening van de huidige budgetten leidt ertoe dat de uitvoeringskosten per saldo duurder worden.

Meicirculaire algemene uitkering 2013

De normeringssystematiek waarbij de uitkering uit het gemeentefonds stijgt of daalt gelijkmatig met hogere of lagere netto gecorrigeerde uitgaven bij het rijk is in 2012 weer van kracht. Dit heeft een negatief effect op de accressen voor de komende jaren, behalve het jaar 2014 waarin nog een positief saldo is berekend.

De toename van het accres in 2014 heeft o.a. te maken met hogere rijkslasten voor infrastructurele projecten, hogere uitgaven voor de huurtoeslag en hogere subsidies aan bedrijven. De hiervoor in het Financieel kader genoemde gevolgen uit het regeerakkoord hebben vanaf 2015 een negatieve invloed op de accressen uit het gemeentefonds. Zoals aangegeven is in de begroting hier inmiddels rekening gehouden, zodat deze negatieve ontwikkeling vanaf het jaar 2015 kan worden gecompenseerd.

Decentralisaties

Per 1 januari 2015 worden de gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de taken op het gebied van werk, maatschappelijke ondersteuning en jeugdzorg. De decentralisatie heeft betrekking op de nieuwe WMO, Jeugdwet en Participatiewet. De decentralisatie is er gericht dat de burger die het nodig heeft ondersteuning krijgt die aansluit bij zijn persoonlijke situatie en behoeften.

De hiervoor genoemde overheveling van taken naar de gemeenten gaat gepaard met aanzienlijke ombuigingstaakstellingen. In de septembercirculaire 2013 zal meer inzicht worden gegeven in de verdeling van de budgetten voor de nieuwe WMO. In de meicirculaire 2014 wordt bekend gemaakt wat op basis van de objectieve verdeling de budgetten zullen zijn voor de Jeugdzorg.

Inflatiepercentage

Tevens kijken we naar het inflatiepercentage van de reguliere werkbudgetten. De provincie Fryslân geeft in de begrotingscirculaire 2014-2017 aan dat aan de lastenkant van de meerjarenraming rekening dient te worden gehouden met minimaal het percentage waarop de mutatie in het BBP is gebaseerd. Dit was altijd al een uitgangspunt van onze gemeente, zoals ook beschreven in het financieel beleidsdocument. Hieruit blijkt dat het inflatiepercentage gelijk blijft aan datgene dat nu in de begroting zit: 1,5%.

Financieel kader

Programmaoverstijgend	Investering	Inv.jaar	E/S	2014	2015	2016	2017
Besparingen							
Lagere rentetarieven			E	-75	-50	-25	0
Afschrijvingslasten vervangingsinvesteringen			S	-13	12	-3	6
Afschrijvingslasten afgeronde investeringen			S	-58	-67	-77	-100
Saldo				-146	-105	-105	-94
Uitzettingen							
Mutatie uitvoeringskosten/algemene uitkering			S	-95	737	1196	1545
Mutatie personeelsbegroting			S	189	165	193	220
Saldo				94	902	1389	1765
Totaal				-52	797	1284	1671

Mutatie uitvoeringskosten/algemene uitkering

Van deze mutatie hebben de volgende bedragen per saldo in de komende jaren betrekking op de wijziging in de algemene uitkering:

	2014	2015	2016	2017
Algemene uitkering	-413	629	961	977